Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 249 (13963) | 1972 оной октябриин 21, суббото | Сэн 2 мүнгэн

...АРТИМНАЙ ...РЯАЛНА

...уехэ Октябриин социалис революциин 55 жэлэй ...орюулагдаһан КПСС-эй ЦК-гай уриануд дэлхэй ...эдэлжэ эхилбэ.

...брини революци хүн түрэлтэнэй хуби заяанда үн... ...хубилалта хэжэ, ажалша олониитэдэ жаргалта бай... ...ан нээжэ үгөө бэлэй. Тэрэнэй үүдхэһэн агууехэ ...дэлхэйн хэмжээн дээрэ илан мандажа, ангиин тэм... ...лгэр жэшээ, зоригжуулхы, элсүүлхы түгэс хүсэн ...й. Тиимэһээ Агууехэ Октябриин ой дэлхэйн ажал... ...дай эгээн ехэ һайндэр болодог гээшэ.

...т арад Октябриин һайндэрые СССР-эй 50 жэлэй ...ихана тэмдэглэхэ байна. Энэ ушар гүнзэгы удха... ...ССР Союз Октябриин революциин аша үрэ, Ком... ...партиин интернациональна политикын бодото ...мүн. Тиимэһээ совет арад энэ һайндэрөө ажалдаа, ...далдаа гайхамшаг амжалта, илалта туйлан угта...

...Советскэ Союзай ажалшад! Партиин XXIV съездын ...эбэринүүдые бэелүүлхэ, манай Эхэ ороной экономи... ...ба бэеэ хамгаалха хүсэ шадалые бэхижүүлхэ хэрэг... ...амжалта туйлажа, ССР Союзай 50 жэлэй ойе ...гээд партиин Центральна Комитет уряална.

...иин съездын шиидхэбэринүүдээр зоригжоһон со... ...гууд юһэдэхи табан жэлэй түсэбые дүүргэхын, ...дүүргэхын түлөө социалис мүрысөө үргэнөөр ...лэнхэй. Энэ мүрысөөнэй гол зорилго юуб гэбэл, ...ис байгуулалтын ябасые түргэдхэхэ, хүн зоной ...дал һайжаруулха хэрэг болоно. Ажалша бүхэн хү... ...азартаа ажалайнгаа минута бүхэнииe ашагтай... ...глэхэ, ажалай ехэ бүтээсэ туйлаха, шанар һайн... ...продукци гаргаха гэжэ бүхы хүсөөрөө оролдохо зэр... ...Иигэжэл юһэдэхи табан жэлэй хоёрдохи жэлэй ...нүүдые амжалтатайгаар дүүргэхэ арга боломжо ...о байһаниинь мэдээжэ ааб лаа.

...убликымнай промышленность энэ жэлэй түсэб, ...нүүдые бүхы дээрээ һайнаар дүүргэжэ байна. Про... ...худалдалгын юһэ һарын түсэб 102 процент дүүр... ...ажалай бүтээсэ 9 процентээр дээшэлээ. Авиацион... ...бор бүтээлгын, «Электромашина» заводуудай кол... ...тива социалис мүрысөөнэй манлайда ябаһаар. ...түсэбтэ табан жэлэй түрүүшүүлэй зэргэ үдэрһөө ...олошорно гэхээр. Дутуу дунданuудай багаар га... ...лаань, промышленностимнай хэрэг бүришье һайн ...һан. Дутагдалнууд үшөөл үзэгдэһөөр. Зарим пред... ...нүүд 1972 оной юһэ һарын түсэбые дүүргээгүй ...олон мянган түхэригэй продукци гүрэндөө дутуу ...Энээндэ элдэб янзын шалтагууд байжа магадгүй. ...гол шалтагынь гэхэдэ, хүтэлбэрилэгшэдэй эмхидхэ... ...лай муугаа гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй. Энээн ту... ...шадаа гол анхарал хандуулха тухай бодомжолхо ...

...Советскэ Союзай ажалшад! Ажалай бүтээсые саг үр... ...дээшэлүүлхын түлөө тэмсэгты, алмалтын гуримые ...р сахигты, хүдэлмэриин сагай минута бүхэниие ...ехэтэйгээр хэрэглэгты!

...хүдөөгэй ажалшадай үмэнэ онсо ехэ удха ша... ...зорилго табигданхай. Хуряалгын хүдэлмэри дүүр... ...бэлэй үедэ малай ашаг шэмэ абалгые дээшэлүүлхэ, ...элдэ баян ургасын үндэһэ һуури табиха гэхэ мэтэ ...ала, хойшолуулагдашагүй хүдэлмэриие хүдөөгэй ...хэжэ, нилээд ехэ амжалта туйлана. Республи... ...колхоз, совхозууд нёдондоной энэ үеынхитэй са... ...малай ашаг шэмэ гүрэндэ ехээр худалдаа. Сагай ...муу байгаашье һаань, хуряалгын хүдэлмэриие ...гээр үнгэргэжэ шадаа.

...Хяагтын аймагай һаалишадай, Түнхэнэй айма... ...адуулагшадай үүсхэл малай ашаг шэмэ бүри ...хын түлөө тэмсэлые бүри эршэтэй болгохонь ...гүй. Үүсхэл гаргагшадые дэмжэжэ, республикы... ...хүдөөгэй ажахынуудай малшад ехэ уялга бэе дээрээ ...байна. «Пригородный» совхозой һаалишад, Бэшүүрэй ...«Дружба», Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэ... ...колхозуудай, мүн бусад олон ажахынуудай мал... ...бэлэй үедэ ехэ һү һаахын, ехэ мяха абахын түлөө ...эдэбхитэйгээр оролсохо байһанаа мэдүүлнэ.

...ара, машина техникээ, эд хэрэгсэлээ эзэн ёһоор ...хүдөө ажахын ургамалнуудай үндэр ургаса ...малай ашаг шэмэ ехээр абадаг болохыень, мүн ...нингаа өөрынь үнэ сэн хямдаруулхыень хүдөөгэй ...уряалжа, түрэл партимнай иигэжэ хандана:

...Хүдөөгэй ажалшад! Газараа, техникээ, ажалай бо... ...тернальна арганоөсэнүүдээ эзэн ёһоор ашаглагты! ...ажахын бүхы ургамалнуудай ургаса ба мал ажалай ...дээшэлүүлэгты, продукци бүри ехээр абагты, ...өөрынь үнэ сэн хямдаруулагты!

...лис байгуулалтадаа шэнэ шэнэ илалта туйлажа, ...ойнгоо хүсэ шадалые улам бэхижүүлхэ — нимэл ...зорилго совет арад урдаа табина. Энэнь тэрэ... ...атриотическа, мүн интернациональна уялгань ха юм.

...ябриин революциин ойн хүндэлэлдэ зорюулагдаһан ...партимнай уряанууд совет хүн бүхэндэ хандана. ...коллектив бүхэнэй хүсэн болбол ажалай журам, ...һайжаруулха, алмалтын гурим наринаар сахиха, ...дүй дүршэлэй, эрдэм наукын туйлалтануудые үй... ...длөө нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ элсүүлэгдэхэ ёһотой. ...амжалта туйлажа, түрэл партиингаа дотоодын ба ...политикые хүсэндэнь хүргэхын түлөө хүсэ ша... ...эрдэм ухаагаа, зориг хүсэлөө элсүүлхые комму... ...болон комсомолшуудта, хүдэлмэришэн анги бо... ...хүдөөгэй ажалшадта, алба хаагшад болон хангалгын ...хүдэлмэрилэгшэдтэ, эрдэмтэд болон соёлой хү... ...гшэдтэ, бүхы совет хүнүүдтэ парти хандана. ...алгыень совет арад хүндэтэйгөөр хүлеэн абаад, ...өөрэнь бэелүүлхын түлөө шармайн оролдоно. Энэ ...парти арад хоёрой бата нэгэдэлэй гэршэ баримта ...Тиимэһээл «Марксизм-ленинизмын туг доро, Комму... ...хүтэлбэри доро—коммунизмын илалта тээшэ ...—гэһэн үгэнүүд мүнөө бүри хүсэтэйгөөр зэдэлнэ.

Советскэ Союзай ажалшад! Ажалай бүтээсые саг үргэлжэ дээшэлүүлхын түлөө тэмсэгты, алмалтын гуримые наринаар сахигты, хүдэлмэриин сагай минута бүхэниие ехэтэйгээр хэрэглэгты!

(Агууехэ Октябриин 55 жэлэй ойдо зорюулагдаһан КПСС-эй ЦК-гай уряануудһаа)

ОЙН БАЯРАЙ ХҮНДЭЛЭЛДЭ

Улаан-Үдын «Теплоприбор» заводой хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай коллектив СССР-эй 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ союзна республика бүхэндэ зорюулагдаһан долоон хоногуудые үнгэргэнэ. Долоон хоногой туршада ажалай коллектив бүхэн мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, ажалай эрхим амжалтануудые туйлана.

Мүнөө энэ заводто Узбегэй, Казахай, Грузиин, Азербайджанай, Литвагай, Молдавиин республикануудта зорюулагдаһан долоон хоногууд үнгэргэгдөөд байна. Ю. Г. Ильковой хүтэлбэрилдэг цех, мастер Д. Л. Разуваевай хүтэлбэрилдэг участок, А. С. Соболевой бригада эдэ долоон хоногуудай туршада ажалай амжалтануудые туйлажа, мүрысөөндэ түрүүлжэ гараба.

СССР-эй 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ «Теплоприбор» заводой коллектив 58 мянган түхэригэй продукци түсэбһөө гадуур худалдаба. 219 мянган түхэригэй продукци түсэбһөө гадуур үйлэдбэрилэн гаргагдаһан байна.

Ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ түсэб жэлэй эхинһээ хойшо 113 процентээр дүүргэгдээ.

Заводой коллективэй энэ амжалтада коммунистка Галина Булгаевна Соктоевагай оруулһан хубита ехэ. Механическа цехтэ слесарь-хабсаргагшаар ажалладаг нүхэр Соктоева халаан бүриингөө даабариие 120 процентээр дүүргэдэг. Тэрэнэй гар дороһоо гараһан продукци һайн шанартайгаараа шалгардаг. Тиимэһээ энэ нүхэрэймнай тушааһан продукциин һайн шанартай байдагынь гайхамаар бэшэ юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: коммунис ажалай ударник Г. Б. Соктоева ажалдаа.

А. МАНТАЕВАЙ фототекст.

УЛААН ТУГААР ШАГНАГДАА

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет, профсоюзуудай Совет байгша оной гурбадахи квартал соо Буряадай эдеэ хоолой промышленностиин предприятинуудай дунда дэлгэрһэн мүрысөөнэй дүн гаргажа үзэбэ.

Каменскын хилээмэнэй заводой коллектив һайн шанартай продукци ехээр гаргажа, ажалшадай эрилтые хүсэдөөр хангажа шадаа. Энэ туйлалтыень Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет, профсоюзуудай Совет үндэрөөр сэгнэжэ, дамжуулгын Улаан туг нэгэдэхи мүнгэн шантайгаар барюулха гэһэн шиидхэбэри баталаа.

Захааминай пивын заводой коллектив хоёрдохи мүнгэн шан, Хяагтын пивын заводой коллектив гурбадахи мүнгэн шан абажа урмашабад.

Г. ФИЛИППОВ.

УЯЛГАА ШЭНЭЛБЭ

Ивалгын ой модоной ажахын коллектив һара бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэжэ байдаг. Ой модо харууһалха, үмхи мододые отолжо сэбэрлэхэ, залуу модо тариха гэхэ мэтэ ажал барагдаха бэшэ. Тус ажахын хүдэлмэришэд абаһан уялгануудаа амжалтатайгаар бэелүүлһэн лэ байдаг. Ажалшадай хэрэгсэл хангаха зорилготойгоор хэдэхэн жэлэй саана шэнэ цех нээгдээ бэлэй.

Уран гартай модошо дархашуул сугларжа, стул, стол, сонхын рамануудые хэдэг болоо һэн. һайн шанартайгаар, зохидхоноор хэһэн стулнуудые, столнуудые ажалшад дуратайгаар худалдан абадаг болоо. Жэл бүри ехэ захил хэгдэдэг. Уран дархашуул ажалшадайнгаа эрилтые һайнаар хангаха гэжэ яһала оролдоно. Модошо дархан Ю. Брянский, В. Гомбоев гэгшэд халаанайнгаа даабари 45—50 процентээр үлүүлэн дүүргэжэ, хододоо эрхим шанартай продукци бүтээнэ.

Модо хюрөөдэдэг рамын хүдэлмэришэн Л. Токарев хододоо һайн шанартайгаар хүдэлдэг. Модо отологшо В. Суханов, автомашинын жолоошон И. Дубровский гэгшэд халаан бүриингөө даабари 20—25 процентээр үлүүлэн дүүргэжэ, түрүү зэргэдэ ябана. Ивалгын ой модоной ажахын дүршэл шадабаритай, үндэр мэргэжэлтэй хүдэлмэришэд амжалта туйлаһан лэ байдаг.

Эдэнэр ажалшадай хэрэглэмжын эд бараа хэхэ юһэ һарынгаа даабари болзорһоонь урид дүүргээ. Юһэдэхи табан жэлэй хоёрдохи жэлэй даабари байгша оной декабриин 20-до дүүргэжэ, СССР-эй 50 жэлэй ойе баяр баясхалантайгаар угтаха гэһэн зорилго урдаа табиһан байгаа. Эдэнэр һаяшаг энэ уялгаяа шэнэлбэ. Тиин жэлэйнгэ даабари декабриин 18-да дүүргэжэ, түсэбһөө гадуур 25 мянган түхэригэй продукци бүтээхээр шиидэнхэй.

П. КАЗАРИНОВ.

ХЭЛЭҺЭН ҮГЭДӨӨ ХҮРЭХЫН ТҮЛӨӨ

«Пригородный» совхоз город шадар оршодог хадаа мяха ехээр үйлэдбэрилжэ, гүрэндэ худалдаха зэргэтэй. Ойн баярай жэлдэ абаһан уялгаяа дүүргэхын түлөө совхозой хүдэлмэришэд үнэн зүрхэнһөө оролдоно.

Жэшээлхэдэ, гүрэндэ мяха худалдаха гурбан кварталай түсэб болзорһоонь урид дүүргэһэн гэхэ гү, али 1266 центнер мяха гүрэндэ тушааһан байха юм.

Тус совхоздо гахай олоор үсхэбэрилжэ шахан тарагалуулаад, гүрэндэ худалдана. Эндэ түрүү гахайшан Дарья Спиридоновна Гомзякова оролдосотойгоор ажаллажа, гахайнуудые шахан таргалуулаад, бүхыдөө 650 центнер мяха тушааба. «Пригородный» совхозой хүдэлмэришэд хэлэһэн үгэдөө хүрэхын түлөө эршэмтэйгээр ажаллажа байнад.

Г. ПЕТРОВ.

...ЦИАЛИЗМЫН ...ХАМШАГ ЖЭШЭЭ

...НТ. (ТАСС). ...социалис шэ... ...дэй дүй дүршэл, ...хоорондын уд... ...гэһэн асуудалтай ...ын научна кон... ...Ташкентдэ дүрбэн ...соо үргэлжэ... ...дэ совет болон ...эрдэмтэд, олонии... ...литическэ ажал ... хабаадаба. ...түгэс илалта туй... ...изм демокра... ...циональна сүлөө... ...да орогшо бүхы ...зориг бадаруул... ...ура татагша хү... ...эһэн һанал бо... ...элидхэлнүүд, ...эрэнхэй байба. ...национально-сү... ...дэлөөндэ Со... ...үзүүлдэг туһа... ...жэлгые, коло... ...ба империализ... ...таһаа мултар... ...ын замда оро... ...дтай тогтооһон ...лэй хани бари... ...харилсаа хол... ...иин, Африкын, ...рикын оронуу... ...шэд үндэрөөр

...19-дэ болоһон ...гэсхэлэй засе... ...КПСС-эй ЦК-гай ...гэшүүндэ кандидат, Узбекистанай Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Ш. Р. Рашидов үгэ хэлэбэ. Конференциин нэрэ дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй эльгээһэн зориг бадаруулма, халуун амаршалгань конференциие онсо удха шанартай болгоо. Манай конференцидэ анхарал хандуулһанайнь түлөө, һайн һайхан хүсэлэнгүүдые хэлэһэнэйнь түлөө Леонид Ильич Брежневтэ үнэн зүрхэнэй баясхалан хүргэнэбди.

Манай конференци дээрэ эб найрамдалай ба хани барисаанай, нэгэдэл болон эмхидэн жагсалгын, үнэн сэхээр хандалгын ба үгэеэ ойлголсолгын хараа бодол бариматалагдаа. Элдэб оронуудай эрдэмтэдэй, олониитын түлөөлэгшэдэй хоорондохи харилсаанай иимэ аша үрэтэй хараа бодол арадуудай зол жаргалта байдалай, хүгжэлтэ дэбжэлтын аша туһада саашадаа батажан мандаг лэ, — гэжэ Ш. Р. Рашидов хэлэбэ.

Конференцидэ хабаадагшад КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневтэ эльгээгдэхэ амаршалгын бэшэгые ехэ баяртайгаар баталан абаа.

РСФСР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ САГ ҮРГЭЛЖЫН КОМИССИНУУДТА

РСФСР-эй Верховно Соведэй худалдаа наймаанай, нийтын эдеэ хоолой ба хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангаха комиссиин заседани октябриин 19-дэ депутат Р. Ф. Дементьевагай хүтэлбэри доро болобо. Нийтын хэрэглэлэй эд товарнуудай наймаа эмхидхэлгээр гүрэнэй худалдаа наймаанай, эд хэрэглэгшэдэй кооперациин зургаануудай юу хэжэ байһан тухайда РСФСР-эй худалдаа наймаанай министр В. П. Шиманскиин, Роспотребсоюзай правлениин түрүүлэгшэ М. М. Денисовэй элидхэлнүүдые комисси соносоо. Комиссиин гэшүүн, Кировскэ облгүйсэдкомой түрүүлэгшэ, депутат Н. И. Паузин энэ асуудалаар нэмэлтэ элидхэл хэбэ. Тиихэдээ хэдэ хэдэн автономито республиканууд, хизаарнууд болон областьнуудтахи худалдаа наймаанай байдалтай танилсаһан депутадуудай үмэнэһөө үгэ хэлээ.

РСФСР-эй Худалдаа наймаанай министерство ба Роспотребсоюз КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, худалдаа наймаа эмхидхэлгын хэрэг һүүлэй жэлнүүдтэ һайжаруулаа, розничэ наймаанай ургалта туйлаа. Гэхэ зуура, хэдэ хэдэн нютагуудтахи гүрэнэй ба кооперативна худалдаа наймаанай зургаанууд магазинуудай, худалдаа наймаанай эмхинүүдэй хүдэлмэри һайжаруулха арга боломжоёо хүсэд хэрэглэнэгүй гэжэ элидхэлшэд ба үгэ хэлэгшэд тэмдэглэбэ.

Хүн зонние хартаабхаар, овощоор, үрэ жэмэсээр хангалгын асуудалнуудта комиссиин заседани дээрэ онсо анхарал хандуулагдаа. Эдэниие бэлэдхэхэ, худалдан абаха, хадагалалга һайжаруулхын тула бүри эрид шууд хэмжээ абахыень министерствэдэ, Роспотребсоюзда һанамжалан дурадхаба.

РСФСР-эй Верховно Соведэй саг үргэлжын комиссиин хүдэлмэридэ СССР-эй, РСФСР-эй Верховно Соведүүдэй Президиумүүдэй, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй, СССР-эй болон РСФСР-эй министерствэнүүдэй, албан зургаануудай харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд хабаадаа.

(ТАСС).

ЖЭЛЭЙ ДААБАРИ ДҮҮРГЭГДЭБЭ

Ажалаа зүбөөр эмхидхэхэ, оньһон техникээ бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглаха хэрэгтэ Хандагатайн леспромхозой модошод ехэхэн анхарал табидаг байна. Хүдэлмэришэн бүхэн халаанайнгаа даабари үлүүлэн дүүргэхые оролдоно, социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана.

Жэшээлхэдэ, И. И. Матвеев, С. С. Гинатулин гэгшэдэй даадаг бага комплексно бригадануудай модошод һара бүри хоёр мянган кубометрһээ дээшэ модо бэлэдхэдэг болоо. Эдэнэр Социалис Ажалай Герой, СССР-эй Верховно Соведэй депутат А. П. Кудряшовтой нягта холбоо барисаатай юм. Тэрэнэй дүй дүршэлые халан абадаг, хоорондоо мүрысэн ажалладаг гээшэ. Энэ түрүү бригадануудай модошод байгша оной юһэ һара соо тус тустаа 20 мянган кубометр модо бэлэдхэжэ таллуулан шэрээ.

Модо отолдог автомат лининүүдые хүдэлгэдэг операторнууд С. С. Матвеева, Г. Е. Ерофеев гэгшэд халаанайнгаа даабари хододоо 25—30 процентээр үлүүлэн дүүргэдэг байха юм.

Ойдо отологдоһон модон түмэр замаар шэрэгдэдэг болоһон. Тепловозой машинистнууд А. С. Суханов, А. Д. Костромин, А. И. Коллегов гэгшэд бага гаргашатайгаар ехэ модо шэрэхын түлөө тэмсэнэ. Энэ хүсэл зорилгоёо бэелүүлжэ шададагшье. Тус леспромхозой модошод мүнөөдэр үсэгэлдэрэйхиһөө һайнаар хүдэлхэ гэжэ оролдоно. Тиимэһээ һайн шанартай модо ехээр бэлэдхэжэ шадана. Эдэнэр октябриин 12-то модо бэлэдхэхэ жэлэйнгээ даабари дүүргэһэн тухайгаа баяр баясхалантайгаар мэдээсэбэ.

Туйлаһан амжалтаяа улам арьбадхаха гэһэн хүсэл зорилго урдаа табяад, мүнөө эршэмтэйгээр хүдэлжэ байна. Энэ түрүү коллектив байгша оной нэгэдэхи, хоёрдохи кварталнууд соо социалис мүрысөөндэ эрхимлэжэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан туг мүнгэн шантайгаар удаа дараалан абаа бэлэй. Гурбадахи квартал соо яһала һайн хүдэлжэ гараба. Дамжуулгын Улаан туг эдэнэй гарта үлэхэл байха.

Н. ТЮРНЕВ,
модошоной профсоюзай обкомой хүдэлмэрилэгшэ.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй УКАЗ

НҮХЭР Д.-Л. ДОНДОПОВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Хүдэлмэридөө үндэр үрэ дүн туйлаһанайнь түлөө Буряадай хүдөө ажахын институдай һуралсалай-туршалгын «Байкал» ажахын һаалишан **Дондопов** Доржи-Лубсаниие Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүн-Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ДУБРОВСКИЙ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1972 оной октябриин 17.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй УКАЗ

УЛААН-ҮДЫН ЛЕНИНЭЙ ОРДЕНТО ЛОКОМОТИВ-ВАГОН ЗАҺАБАРИЛГЫН ЗАВОДОЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

СССР-эй тогтоһоор 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ үйлэдбэриин үндэр үрэ дүн туйлаһанайнь түлөө Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** иимэ хүнүүдые шагнаха:

Баханов Феликс Павловичые — локомотивай мөөр бүтээлгын цехэй слесарьнүүдэй бригадир.

Маковей Семен Ивановичые — дизельнэ цехэй слесарьнүүдэй бригадир.

Усольцев Геннадий Сергеевичые — локомотив хабсаралгын цехэй слесарьнүүдэй бригадир.

Цельгофер Василий Петровичые — вагоной кузов бүтээлгын цехэй слесарь.

Ширина Раиса Ивановнае — вагон хабсаралгын цехэй үнгэлэгшэ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ДУБРОВСКИЙ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1972 оной октябриин 19.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй УКАЗ

НҮХЭР П. М. ПЕТРОВАЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Түрэһөөр 50 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, республикын хэблэлэй эмхи зургаануудта үни удаан саг соо һайнаар хүдэлһэнэйнь түлөө «Правда Бурятии» газетын харюусалгата секретарь **Петрова** Полина Михайловнае Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ДУБРОВСКИЙ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1972 оной октябриин 20.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй УКАЗ

НҮХЭР Д. А. ШИКУЛЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Түрэһөөр 50 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, республикын комсомолой, партийна ба совет эмхи зургаануудта үни удаан саг соо һайнаар хүдэлһэнэйнь түлөө Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй эмхидхэлэй таһагые даагша **Шикуло** Дмитрий Александровичые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ДУБРОВСКИЙ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1972 оной октябриин 20.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй УКАЗ

НҮХЭР Б. С. СОДНОМОВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Түрэһөөр 50 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, республикын багшанарай кадрнуудые бэлэдхэхэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр научна хүмүүжүүлгын хүдэлмэри хэһэнэйнь түлөө Буряадай гүрэнэй Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай математическа анализай кафедрые даагша, доцент, физико-математическа эрдэмэй кандидат **Содномов** Базар Содномовичые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ДУБРОВСКИЙ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1972 оной октябриин 20.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй УКАЗ

НҮХЭР А. И. ГОЛОВАНИИЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Республикын энергетическэ предприятинуудта үни удаан саг соо һайнаар хүдэлһэнэйнь түлөө, түрэһөөр 60 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, «Бурятэнерго» гэжэ районой энергетическэ управлениин сеть болон подстанцинуудай албанай начальник **Головань** Андрей Ивановичые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ДУБРОВСКИЙ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан
1972 оной октябриин 17.

РЕСПУБЛИКЫН ҮЙЛЭДБЭРИЛГЫН ХҮСЭНҮҮДЫ

КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь А. У. МОДОГОЕВОЙ элидхэлһээ

«Алас-Дурна ба Зүүн Сибириин экономическа районуудай үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые саашадань комплексноор хүгжөөхэ хэмжээнүүд тухай» гэһэн тогтоол партиин Центральна Комитет болон ССР Союзай Министрнүүдэй Совет байгша оной май һарада баталан абаа һэн.

«Арадай ажахыда үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые зүбөөр хубаарилан табиха, газар нютагуудаар жэгдэ тарааха талаар эгээн шухала зорилго юуб гэхэдэ, ороной зүүн талын районуудай байгаалиин баялигуудые ашаглалгые саашадань хурдадхаха, экономическа хүсыень улам үргэхэ шухала» гэжэ 1971—1975 онуудта ороной арадай ажахые хүгжөөхэ табан жэлэй түсэб тушаа партиин XXIV съездын Директивэнүүд соо хэлэгдэһэниинь мэдээжэ. Партиин эдэ Директивэнүүд юһэдэхи табан жэлэй түсэбэй үндэһэн болоожо үгөө. «Алас-Дурна ба Зүүн Сибириин экономическа районуудай үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые саашадань комплексноор хүгжөөхэ хэмжээнүүд тухай» партиин ЦК-гай болон СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоол эдэ Директивэнүүдтэй бүхыдөө зохилдоно.

Энэ тогтоолой онсо өөрсэ талань юуб гэхэдэ, ябажа байгаа юрын зорилгонуудые шиидхэхынгээ хажуугаар, энэ ябажа байгаа табан жэлдэ, мүн ерэхэ табан жэлдэ хүгжэлтын холын хараата, хэдэн комплексно асуудалнуудые шиидхэхэ арга олгоно.

«Юһэдэхи табан жэлэй даабаринууд, бүри холын харааата һанамжалганууд урагшаа дабшаха, бүри түргэнөөр, урдынхиһаа бүри үргэн дэлисэтэйгээр дабшаха эрилтэ табина. Дабшаха замаймнай үргэдэхэ бүри нэгэн доро олон ехэ зорилгонуудые шиидхэхэ, тиихэдээ бэе бэетэйнь холбоотойгоор, саг үргэлжэ, холын зорилготойгоор, оронойнгоо элдэб районуудай хоорондохи орёо ба олон янзын талые, арадай ажахын һалбаринуудай хоорондохи, ниитын ажабайдалай бүхы талые харалсажа шиидхэхэ гэжэ ажабайдал һургана. Нэгээр хэлэхэдэ, харюусалгатай шиидхэбэринүүдые гаргахадаа, тэрээндэ бүхы талаһаань, тусхай гуримтайгаар хандаха хэрэгтэй болоно. Бидэнэр хүдэлмэридөө имэ арга хэрэглэдэг болообди, саашадаашье тэрэнээ баримталхабди» гэжэ 1971 оной июнь һарада һунгагшадай урда үгэ хэлэхэдээ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев тэмдэглээ һэн.

Имэ хараа бодол баримталжа байһаниинь Алас Дурна ба Зүүн Сибирь тушаа партиин ЦК-гай болон СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй абаһан тогтоол соо элеэр харагдана.

Манай республика Зүүн Сибириин экономическа ехэ районой нэгэ хубинь байха зуураа, Алас-Дурна ба Сибирь хоёрой хоорондохи бэлшэрине эзэлнэ. Тиимэһээ Буряад ороной үйлэдбэриин хүсэнүүдые хүгжөөхэ асуудалнуудые Зүүн Сибириинншье, мүн Алас-Дурнынншье хүгжэлтын асуудалнуудтай нягта холбоотойгоор шиидхэхэ хэрэгтэй болоно. Энэшье КПСС-эй ЦК-гай болон СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоол сооһоо элирнэ. Энэ тогтоол хадаа Алас-Дурна ба Зүүн Сибириин районуудай арадай ажахын болон соёлой бүхы гол һалбаринуудые хүгжөөхэ дэлгэрэнгы, комплексно программа элишэлжэ үгэбэ. Манай республика тушаа хаража үзэбэл, энэ тогтоол хадаа парти болон правительствын зүгһөө ленинскэ национальна политикые хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлжэ байһанай, агуухэ Советскэ Союзай бүхы республикануудай экономическа, социально-политическэ болон сёёлой хүгжэлтые саг үргэлжэ өөдэнь татаха гэжэ оролдожо байһанай үшөө нэгэ толотомо гэршэ болоожо үгэнэ.

Манай бүхы Эхэ орон, бүхы олон яһатан совет арад мүнөө ехэ ойн баярай һайндэртэ — Совет Социалис Республикануудай Союзай байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойе угтахаар бэлдэжэ байна. Энэ һайндэрэй урда тээ совет хүнүүд үнгэрһэн замаа омогтойгоор шэртэн хаража, партиин хүтэлбэреэр, Соведэй туг доро, аха дүү арадуудай бүлэ соо ажабайдалай бүхы хубинуудта түйлагдаһан агуухэ амжалтануудайнгаа дүн соголжо байна.

Манай республикын жэшээ дээрэһээ Коммунис партиин болон Совет гүрэнэй сэсэ мэргэн ленинскэ национальна политикын аша үрэ толотомо элеэр харагдана. Буряад орон һаяхана ороинойнгоо гээгдэнги заха хизаарай нэгэн байһанаа, мүнөө экономико болон соёлой хүгжэлтынгөө бүхы дүнгүүдээр манай агуухэ совет гүрэнэй бүхы области, хизаар болон республикануудтай нэгэн адли зэргэдэ алхална.

Манай республикын тогтоһоор 50 жэлэй туршада жэл бүри үйлэдбэрилгымнай хүсэнүүд түргэнөөр хүгжэжэ байгаа. Манай республикын экономико болон соёлой бүхы һалбаринууд ямар гайхамшагта түргэнөөр хүгжэжэ байгааб гэжэ элдэб олон тоо баримтануудые харуулжа болохо байна.

Илангаяа Буряад ороной үйлэдбэрилгын хүсэнүүд һүүлэй арбан жэлдэ — долоодохи болон наймадахи табан жэлдэ эгээн хурданаар хүгжэһэн байна.

Эдэ жэлнүүдтэ республикын предприятинуудай үйлэдбэрилһэн промышленна продукци 2,5 дахинһаа үлүүгээр дээшэлжэ, жэлдээ тэрэ миллиард түхэригтэ хүрөө. Тиихэдээ машина бүтээлгын предприятинуудай продукци 5,5 дахин, хүнгэн промышленностиин—4,7 дахин ургаһан байна.

Хоёр табан жэлэй туршада промышленна үйлэдбэрилгын гол фонднууд 2,3 дахин ургаа. Энэ фондын хүн бүхэндэ хүртэсые хаража үзэбэл, хоёр дахин шахуу ехэ болоо. Электрын хүсэ хэрэглэлгэ 90 процент дээшэлээ. Промышленностьда бүхы дээрээ ажалай бүтээсэ 90 процент ургаа, тэрэ тоодо машина бүтээлгын болон металл болбосоруулгын предприятинуудта — 2,8 дахин хүнгэн промышленностьда—2,3 дахин нэмэһэн байна.

Эдэ жэлнүүдтэ хүдөө ажахын гаргаһан бүхы продукци 174,6 миллионһоо 254,9 миллион түхэригтэ хүрөө. Ажалай бүтээсэ эндэ 1,6 дахин нэмээ.

Хүдөө ажахыда үйлэдбэрилгын гол фонднууд һүүлэй арбан жэлдэ 2,9 дахин ехэ болоо. Хүдөө ажахын техническэ зэбсэгжэлгын ургалтые имэ тоо баримтанууд гэршэлнэ: тракторай тоо (условноор абахада) арбан жэлдэ (1961 онһоо 1971 он) 6-һаа 16 мянга хүрэтэр, комбайнууд 800-һаа 2.800, автомобиль 1.100-һаа 4.600 хүрэтэрөө олошороо.

Хүдөө ажахыда эдэ хүсэнүүдэй ургаха бүри механизаторнууд олошорно. Эдэ жэлнүүдтэ колхоз болон совхозуудай механизаторнуудай тоо 1,5 дахин олон болоо. Колхоз болон совхозуудта ажалладаг мэргэжэлтэдэй тоо 1.324-һөө 2.990-дэ хүрөө, тэрэ тоодо агрономууд 973-һаа 1.824-дэ, инженернүүд болон механигууд 220-һоо 417-до хүрэһэн байна.

Мүнөө үедэ республикын арадай ажахын бүхы һалбаринуудта 52 мянга гаран мэргэжэлтэд хүдэлнэ гэхэ гү, али арбан жэлэй урда тээхиһээ хоёр дахин шахуу олон болоо.

Эдэ жэлнүүдтэ республика дотор эрдэмтэдэй ба эрдэмтэ багшанарай тоо 1,5 дахин олошороо. Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиал мүнөө эрдэмэй томохон түб болотороо ургаа.

Ленинскэ национальна политикын хэлбэришэгүй бэелүүлэгдэжэ байһанай, парти, правительствын саг үргэлжын анхаралай, агуухэород болон манай ороной бусад арадуудай аха дүүгэй туһаламжаар манай республикын үйлэдбэрилгын хүсэнүүдэй саг үргэлжэ хүгжэжэ, экономико болон соёлой ургажа, арад зоной ажаһуудалай һайжаржа байһан олон һонин тоо, баримтануудые харуулжа болохо байна.

* * *

Ороной зүүн районуудай экономическа хүсые, бэхижүүлхэ, байгаалиин баялигые түргэнөөр ашаглаха гэһэн партиин хараалһан зорилгонуудтай зохилдуулан, манай республикын арадай ажахын юһэдэхи табан жэлэй түсэб зохёогдоһон, баталагдаһан байна.

Республика дотор юһэдэхи табан жэлэй туршада бэелүүлэгдэхэ түсэб тушаа элидхэлшэ һануулба.

Промышленна продукци үйлэдбэрилгэ табан жэлэй туршада 1,5 дахин ургаха, электроэнергетикэ, машина бүтээлгэ, прибор бүтээлгэ, барилгын материалнуудые үйлэдбэрилгэ болон бусад шухала һалбаринуудта бүри ехээр дээшэлхэ юм. Жэшээнь, прибор болон автоматизациин хэрэгсэлнүүдые үйлэдбэрилгэ табан жэлэй туршада 2,6 дахин, электрын хүсэ үйлэдбэрилгэ — 2,8 дахин, ханын материалнуудые бүтээлгэ — 2,2 дахин, электрын мотоор бүтээлгэ—1,7 дахин ехэ болохо харaатай. Республикын промышленна предприятинуудта шэнэ түхэлэй промышленна продукци үйлэдбэрилэгдэдэг болохо. Жэшээнь, хүүргэ бариха түмэр армагууд, целлюлозо, картон, модоной зомгооһонуудаар, арбоолитаар хэгдэһэн хабтагайнууд, мал ажал оньһожоруулха хүдөө ажахын зарим түхэлэй машинанууд болон промышленна бусад зүйлнүүд гаргагдадаг болохо юм.

Республикын промышленна предприятинуудта арадай хэрэглэлэй эд бараа үйлэдбэрилгэ адагынь 41 процентээр дээшэлхэ хараатай. Гадар трикотаж хубсаһа үйлэдбэрилгэ 27 процент, сёмол хубсаһа — 45 процент, шаажан гүйлгэмэл амһартанууд 1,7 дахинһаа үлүүгээр ехэ болохо юм.

Манай промышленностиин гаргаһан продукци мүнөө үедэ Эхэ ороной хэдэн арбаад хизаар болон областьнуудта, хариин олон гүрэнүүдтэ эльгээгдэжэ байһаниинь мэдээжэ. Мүн республика доторхи экономическа харилсаа холбоон саг үргэлжэ хүгжэжэ байна. Энээнтэй хамта жэл бүри транспортын үүргэ ехэ болоно. Энэ табан жэлдэ түмэр харгыгаар ашаа шэрэлгэ манай республика дотор 26 процент, автомобильна харгыгаар—2-һоо үлүү дахин, уһан замаар — 1,75 дахин ехэ болохо жэшээтэй.

Хүдөө ажахын талаар табан жэлэй туршада хүдөө ажахын эдлүүриин газарай зуун гектар бүридэ абахада продукци үйлэдбэрилгэ 27—28 процентээр дээшэлхээр хараалагдана. Имэ хүгжэлтэ туйлахын тула таряалан болон сабшалангай ургаса нилээд дээшэлүүлхэ, малай тоо толгой саг үргэлжэ олошоруулжа, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ хэрэгтэй болоно. Хүдөө ажахын продукци гүрэндэ тушаалга 1970 онойхитой жэшэбэл, иимээр дээшэлхэ гэбэл: таряа тушаалга — 24 процент, хартаабха — 22, овощ — 2 дахин, мал ба шубуу — 44 процент, һү — 26 процент, ноохо — 34, үндэгэ — 43 процент нэмэхэ.

Промышленность, хүдөө ажахы болон үйлэдбэрилгын бусад һалбаринуудые хүгжөөхэ талаар хараалагдаһан түсэбые бэелүүлхэдэ арад зоной ажана байдал саашадаа һайжарха, социальна шухала зорилгонуудые шиидхэхэ арга олгохо байна бшуу. Табан жэлэй түсэбөөр салин хүлһэ, стипенди, пенси нэмэхээр, ажаһуудалай болон соёлой барилганууд ехээр хэгдэхэ, арад зоной хэрэглэмжые хангаха, арадай гэгээрэл, элүүрые хамгаалга гэхэ мэтые саашадань хүгжөөхэ зорилгонууд табигданхай.

Арадай ажахын бүхы һалбаринуудые хүгжөөхэ ба социальна культурна барилгануудые үргэнөөр ябуулхын тула мүнгэ зөөри табан жэлэй түсэбөөр ехэ һомологдохо байна. Гүрэмнай республикада мүнгэ зөөри хайра гамгүйгөөр үгэнэ. Юһэдэхи табан жэлдэ республикын арадай ажахыда мүнгэ зөөри һомололго урда тээхи хоёр табан жэлэй хамтаруулһанһаа үлүү гараха юм.

Саашань нүхэр Модогоев «Алас-Дурна ба Зүүн Сибириин экономическа районуудай үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые саашадань комплексноор хүгжөөхэ хэмжээнүүд тухай» гэһэн КПСС-эй ЦК-гай болон СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолой гол удхые хөөрэжэ үгэбэ.

— Партиин Центральна Комитет мүнөөдэрэй зорилгонуудые шиидхэжэ зуураа, холын хараата асуудалнуудые шиидхэлгэтэй зохилдуулха шухала гэжэ маанадые һургана, — гэжэ элидхэлшэ хэлэбэ. «Бидэнэр мүнөөдэр ямараар хүдэлхэ ёһотойбибди гэхэдэ, манай барижа байһан ордон дээрэ үри хүүгэднай, ашанарнай шэнэ шэнэ дабхарые нэмэжэ баряа бэлэй, харин хэһэн, бүтээһэн юумэмнай дахин ондоо болгоогүй бэлэй» гэжэ нүхэр Брежнев хэлээ һэн.

Ямаршье хэрэгтэ үглөөдэрэй, холын хараата зорилгонуудые өбөөрхо хэрэгтэй. Тэрээнгүйгөөр бодомжотойгоор, урагшаа хараатайгаар, научна арга хэрэглэн хүдэлхын аргагүй.

Саашань элидхэлшэ КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй юһэдэхи табан жэлэй даабарие бэелүүлхэ болон үйлэдбэриин хүсэнүүдые саашадань комплексноор хүгжөөхэ талаар Министерствэнүүдэй болон тусхай ведомствэнүүдэй, Алас-Дурна ба Зүүн Сибириин автономито республиканuудай, хизаар болон областьнуудай урда табиһан зорилгонууд тушаа тодорхойгоор хөөрэбэ.

КПСС-эй ЦК-гай болон СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоол дотор СССР-эй Министерствэнүүд болон ведомствэнүүдтэ, нютагай партийна болон советскэ органуудта арадай ажахы болон соёлые хүгжөөхэ, арад зоной ажана байдал һайжаруулха талаар тусхай даабари тодорхойлогдоһон, капитальна шухала барилганудые бүтээхэ, тэрэнние ямар болзорто ашаглалгада оруулха тушаа сэхэ хэлэгдэнхэй. Буряадай АССР-тэ тиимэ тогтоолоор тодорхойлогдоһон дүшэ шахуу барилганууд бии. Республикын үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые хүгжөөлгэдэ эдэ барилганудай ямар ехэ удха шанартай байһан тушаа элидхэлшэ тодорхойгоор хөөрэжэ үгөө.

СССР-эй Энергетикын ба электрижүүлгын министерствын Алас-Дурнада ба Зүүн Сибирьтэ бүтээхэ барилгануудай тоодо 1 миллион 200 мянган киловатт хүсэтэй Галуута-Нуурай ГРЭС ороно. Энэ табан жэлэй туршада тус станциин 200—200 мянган киловатт хүсэтэй хоёр блок ашаглалгада орохо хараатай: Станци бүхыдөө 1978 ондо дүүргэгдэхэ юм.

Республикын экономикын саашанхи хүгжэлтэдэ 1975 ондо бүтээгдэхээр хараалагдаһан, жэлдээ 3 миллион тонно нүүрһэ үгэхэ Холбоолжоной шулуу нүүрһэнэй уурхайе СССР-эй Нүүрһэнэй промышленностиин министерство бүтээхэ даабаритай. Мүн энэ министерство Түгнын нүүрһэнэй уурхай бариха проект зохёохо, ашаглаха ёһотой.

Мүн энэ тогтоолой ёһоор республика дотор руда малтаха хэдэ хэдэн предприятинууд бүтээгдэхэ хараатай. Тэдэ ехэ барилгануудай нэгэниинь Ошурковско апатидай уурхай дээрэ Байгал шадарай горнообогатительна комбинат бүтээгдэхэ байна. Ошурковска комбинат хадаа олон предприятинуудһаа бүридэһэн комплекс болоно.

Партиин ЦК-гай болон СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоол дотор барилгын материалнуудай промышленностиин Министерствын бүтээхэ предприятинуудай тоодо мүн Черемшанска горнообогатительна комбинат ороно. Тэдэ энэ предприяти гансахан барилгын материал гаргаха бэшэ, мүн бусад продукци үгэхэ юм. Черемшанска элһэн гансахан шэлэй промышленностьда хэрэглэгдэхэ бэшэ, мүн металлургическа предприятинуудта шухала хэрэгтэй болохо байна.

Энэ промышленна барилгын материалнуудай Министерство 1973 ондо Грязнухын хирпиисын завод ашаглалгада оруулхынгаа хажуугаар, асбоцементнэ зүйлнүүдые үйлэдбэрилхэ Тимлюйн заводые үргэдхэхэ, тингэжэ 1967—1977 онуудта 110 миллион условно асбоцементнэ хабтагайнуудые (шифер), 1.800 километр асбоцементнэ хоолойнуудые бүтээхэ эрилтэ табигданхай. Республикын байгаалиин баялигые саашадаа түргэнөөр ашаглаха хэрэгтэ эдэ предприятинууд ехэ үүргэтэй байһаниинь элитэ.

Энээндэл адли Сэлэнгын ЦКК-гай барилгые тоолохо хэрэгтэй. Энэ комбинадай түрүүшын ээлжээн — 290 мянган тонно целлюлозо, 280 мянган тонно картон гаргаха түхеэрэлгэ 1974 ондо ашаглагдаха ушартай. Энэмнай республикын байгаалиин баялигые ашаг ехэтэйгээр хэрэглэлгэдэ туһалха байна. Юуб гэхэдэ, энэ ЦКК эгээн муу модонуудые, хаядаһые промышленна аргаар буйлуулха юм. Мүнөө үедэ ой модоной промышленностьда хаядаһа гэжэ тоологдодог элдэб зүйлнүүдээр картон хэгдэжэ, һайн модонууд алмагдаха жэшээтэй.

Манай ой модоной баялигые ашаг ехэтэйгээр хэрэглэхэ талаар тогтоол дотор хараалагдаһанай ёһоор 1973 ондо Улаан-Үдын мебель болон модо болбосоруулгын комбинат үргэдхэгдэжэ, жэлдээ 4,7 миллион түхэригэй продукци үгэдэг болохо. Онохойн комбинадта бүри мүнөө жэлдэ модоной зомтооһоор 35 мянган кубометр хабтагайнуудые хэхээр үйлэдбэринь үргэдхэгдэхөөр хараалагданхай.

Мүн энэ табан жэлэй туршада «Забайкаллес» комбинадай предприятинуудта модоной үлөөдэһэнүүдһээ адагынь 300 мянган кубометр технологическа шаантагуудые гаргаха цехүүд ашаглалгада оруулагдаха байна.

Тэрэшэлэн машина бүтээлгэ ба прибор бүтээлгын предприятинууд республика дотор хүгжөөгдэхэ байна. Нэн түрүүн «Электромашина», «Теплоприбор», «Сельхозтехникын» Шэнэ Бэрээнэй завод үргэдхэгдэхэ юм. Хоёрдохёор, 1976 ондо Улаан-Үдэдэ хүдөө ажахын машина бүтээхэ шэнэ завод ашаглалгада оруулагдаха хараатай. Энэ завод жэлдээ 20 миллион түхэригэй продукци гаргаха юм.

Республикын хүнгэн болон эдеэ хоолой промышленностиин предприятинууд хубилгагдан шэнэлэгдэхээр, шэнэшье барилганууд бодхоогдохоор КПСС-эй ЦК-гай болон СССР-эй Министрнүүдэй-Соведэй тогтоол дотор хараалагдана. Жэшээнь, энэ табан жэлэй туршада жэл соо 3,6 миллион арһан гутал гаргаха хүсэтэй гуталай фабрика баригдажа, ашаглалгада оруулагдаха байна. Тэрэшэлэн 8,5 миллион гадар трикотаж хубсаһа үйлэдбэрилхэ хүсэтэй трикотажна фабрика мүн баригдажа, ашаглалгада үгтэхэ. Шэнэлэн хубилгаһанай эсэстэ Улаан-Үдын мяханай комбинадай хүсэниинь мяха болбосоруулгаар (нэгэ халаан соо) 30 тонноор, колбаса гаргалгаар мүн 30 тонноор дээшэлхэ болоно. Тиигэдэ Улаан-Үдын һүнэй заводой хүсэн мүн лэ нилээд дээшэлхэ байна.

Барилгын материалнуудай промышленность болон барилгын индустри мүн лэ хурдан түргэнөөр хүгжэхэ юм.

Тэрэ тогтоол соо хараалагдаһанай ёһоор, манай республикада имэ барилганууд бүтээгдэхэ гэбэл:

жэл соо 50 миллион условно хирпиисэ гаргаха хүсэтэй Грязнухинска хирпиисын заводой барилга 1973 ондо дүүрэхэ;

томо панельнэ гэр баридаг заводые шэнэлэн хубилгаһанай ашаар тэрэнэй арга хүсэн 3 дахин ехэ болохо;

1974 ондо «Бурятцелинстрой» трестын индустриальна бааза Улаан-Үдэдэ баригдажа дүүрэхэ. Тэрэ баазын бүтэхэдэ, 40 мянган кубометр хабсаргамал түмэрбетон конструкци, 60 мянган кубометр ханын перлитбетон блогууд гаргагдажа байха зэргэтэй;

1973 ондо жэл соо 60 мянган тонно хүүргэ барилгада хэрэглэгдэдэг металл конструкцинуудые бүтээхэ хүсэтэй завод Улаан-Үдэдэ ашаглалгада оруулагдаха;

2 миллион түхэригэй продукци бүтээхэ хүсэтэй хабсаралгын тусхай эмхинүүдэй үйлэдбэриин нэгэдэмэл баазын барилга 1974—1975 онуудта дүүрэхэ.

Республикын хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэ зорюулагдадаг капитальна һомололгын хэмжээн урдахи табан жэлэйхидэ орходос энэ табан жэлдэ 1,7 дахин ехэ болохо. Энэ мүнгэ зөөри хадаа түбхын түрүүндэ промышленна гуримаар мал ажалай продукци абадаг томо томо комплекснуудай барилгада, мүн тэрэшэлэн мелиоративна хүдэлмэри комплексноор хэхэ хэрэгтэ зорюулагдаха байна. Хүдөө ажахын үйлэдбэрине саашадань оньһожоруулха хэрэгтэ анхарал мүн ехээр хандуулагдаха.

Энэ талаар манай республика дотор нимэнүүд барилга хэгдэхэ гэбэл;

жэл соо 1,2 миллион нугаһа үсхэбэрилхэ хүсэтэй Кабанскын нугаһанай фабрика болоно. Тэрэ фабрикын түрүүшын ээлжээн 1973 ондо ашаглалгада оруулагдаха;

жэл соо 24 мянган гахай түлжүүлжэ, шахан таргалуулха аргатай Прибайкалиин комплекс. Тэрэ 1975 ондо хүсэндөө орохо;

Загарайн бройлерно фабрика. Тэрэ Онохой тосхондо 1975 ондо баригдажа дууһаха;

Пригороднэ шубуунай фабрика. Тэндэ түрүүшын үедэ 100 мянга, удаань 170 мянган тахяа үсхэбэрилэгдэхэ. Энэ барилга 1975 ондо хүсэндөө оруулагдаха;

Сотниковско шубуунай фабрика 150 мянган тахяа үсхэбэрилдэг болотороо үргэдхэгдэхэ, тэрэ хүдэлмэри 1976 ондо дүүргэгдэхээр хараалагдана.

Республикын мал ажалые холимол тэжээлээр хангаха зорилгоор сүүдхэ бүхэндэ 400 тонно тэжээл буйлуулан гаргаха хүсэтэй заводые 1973-1975 онуудай туршада барихаар хараалагдаба.

Энэ табан жэлэй туршада манай республика соо газар һайжаруулха хүдэлмэри үргэнөөр хэгдэжэ байна. Уһанай ажахын томо томо барилгануудые бодхоохо түсэб КПСС-эй ЦК-гай болон СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоол соо хараалагдаа. Тэдэнэй тоодо Бэшүүрэй уһалууриин системэ оролсоно. Тэрэнэй барилга 1975 ондо дүүрэхэ. Тиигээд байхадань, 6 мянган гектар сабшалан болон таряалан уһалагдадаг болохо. Тиихэдэ Молчаново-Гуруляевско тала дайдада хатаалгын болон уһалалгын ехэ хүдэлмэри хэгдэхэнь. Тэрэнэй хүсэндөө ороходо, 1500 гектар газар таряалан болгогдохо. Борьёогой талада мелиорациин ехэ хүдэлмэри хэгдэхэнь. Тэрэнэй ашаар 34 мянган гектар бэлшээри уһалагдадаг болохо, 14 мянган гектар таряалан болон сабшалан уһалха системэ баригдаха. Энэ бүхы хүдэлмэри 1979 ондо дүүргэгдэхэ юм. Тиихэдэ Хоймороой намаг налхи газар хатаагдаха, тингэжэ 9 мянган гектар шахуу газар элдүүрилэгдэхэ аргатай болоно. Энэ хүдэлмэри мүн лэ 1979 ондо дүүргэгдэхээр хараалагдана.

Республикын уһанай ажахын эмхи зургаануудай үндэһэ һуури бэхижүүлхэ хэмжээнүүд тогтоол соо үргэнөөр хараалагданхай. 20 мянган кубометр хабсаргамал түмэр-бетон хэрэгсэл бүтээжэ гаргаха шадалтай тусхай заводой барилга 1973 ондо дууһаха. 585 машинын һууритай 7 мастерской болон гаражуул 1975 ондо ашаглалгада оруулагдаха юм. Тиихэдэ республикын мелиоративно-туршалгын станциин лабораторно-үйлэдбэриин бааза 1976 ондо баригдажа дүүргэгдэхээр түсэблэгдэнхэй.

Үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые хүгжөөхэ тухай, байгаалиин баялигуудые түргэнөөр ашаглаха тухай хэлэхэ зуураа, эдэ баялигуудаа саашадань улам арьбадхаха тухай асуудалнууд тушаа элидхэлшэ тогтоо. Хэнэйшье мэдэһээр, манай Коммунис парти ба Совет гүрэн байгаалиин баялигуудые хамгаалан сахиха, зүбөөр тэдэнине ашаглаха тушаа анхаралаа онсо табижа байһаниинь мэдээжэ.

Байгаалиие, газар, ой модо, уһа, амитанай болон ургамалай аймагуудые хамгаалха, арьбадхаха зорилго хараалһан али олон хэмжээ ябуулгануудые хараалһан тогтоолнуудые КПСС-эй ЦК болон СССР-эй Министрнүүдэй Совет һүүлэй жэлнүүдтэ абаһан байна. Тэрэнэй тоодо Байгал далай шадарай байгаалиин баялигуудые хамгаалха, тэдэниие зүбөөр ашаглаха хэрэг хангаха талаар нэмэлтэ хэмжээнүүд тухай тогтоол оролсоно.

Энэ тогтоолой гараһанһаа хойшо республика доторнай зарим тэды хүдэлмэри хэгдэнэ гээшэ. Промышленна предприятинуудай хаядаһан уһа сэбэрлэхэ барилгануудые олоор бодхооһон ушар ехэ удха шанартай. Имэ барилганууд промышленна 10 предприятинуудта шэнээр баригдажа, ашаглалгада оруулагдаа, тиихэдэ үшөө 29 предприятинуудта имэ барилга хэгдэжэ байна. Энэ жэлһээ захалжа, Байгал далайда шудхадаг гол мүрэнүүдээр модо урадхуулха ябадал болюулагдаба. Мүнөө уһанда шэнгэһэн, эрье шадар эндэ тэндэ хаягдаһан модонуудые суглуулха хэмжээнүүд абтажа байна. Байгал шадарай хүбшэ тайгын модо отолхо гурим шэнэлэгдээ. Һалхи болон уһанһаа болоожо, газарай хүрьһэнэй гэмтэн муудаха ушартай тэмсэхэ хэмжээнүүд бэелүүлэгдэжэ байна.

— Гэбэшье эдэ бүхы хэгдэжэ байһан хүдэлмэриин хэмжээнь болон ябасань мүнөө үеын эрилтэтэй зохиногүй. ЦКК-дахи сэбэрлэлгын барилганууд бэлэн болоодүй. Тэдэ барилгануудай бүтээгүй сагта комбинат ашаглалгада үгтэхэ ёһогүй. Тиихэдэ союзна болон нютагай органуудай мэдэлдэ байдаг олон предприятинуудта хаядаһан уһа сэбэрлэхэ барилгануудай ябаса гээгдэлдэ оронхой. Загаһа үсхэбэрилхэ заводуудай барилга тон хангалтагүй байдалтай, — гэжэ элидхэлшэ тэмдэглээ.

Арадай ажахын аша туһада манай байгаалиин ехэ баялигуудые улам ехээр ашаглаха хэрэгтэ анхаралаа табижа байхадаа, тэдэ нөөсэ дарасануудые, үнэхөөрөө комплексноор, ямаршье үлэгдэлгүйгөөр хэрэглэхые оролдохо ёһотойбди. Тиихын тула түрүү технологическа арга дүршэлнүүдые, мүнөө үеын эрдэм ба техникын туйлалтануудые үргэнөөр нэбтэрүүлхэ болонобди.

* * *

КПСС-эй ЦК-гай болон СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолые бэелүүлхэ хэмжээнүүд тухай нүхэр Модогоев тогтобо.

КПСС-эй ЦК-гай болон СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоол соо хараалагдаһан хэмжээ ябуулгануудай дүүргэлтэ энэ табан жэлэй һүүлшын жэлнүүдтэ, ерэхэ табан жэлэй үедэ бэелүүлэгдэхээр хараалагдана. Тиимэһээ хожом бүтээхэбди гээд хойшолуулжа яашье болохогүй. Тогтоол соо хараалагдаһан хэмжээ ябуулгануудые болзор соонь дүүргэхын тула, бүхы арга шадалаа, эмхидхэлэй али бүхы хүдэлмэрине бүри мүнөөнһөө үргэнөөр ябуулха хэрэгтэй...

Тиимэ бэлэдхэлэй хүдэлмэри энэ тогтоолой бэлдэгдэжэ байха үеһөө үнэндөө эхилэнхэй. Республикынгаа үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые комплексноор хүгжөөхэ талаар өөрынгөө дурадхалнуудые правительствада табихадаа, КПСС-эй обком болон республикын Министрнүүдэй Совет эдэ бүхы асуудалнуудые зүб мүрөөр шиидхэхын тула федеративна болон союзна министерствэнүүдтэй зүбшэһэн, һаналаа андалдаһан байна. Жэшээнь, Улаан-Үдэдэ трикотажай болон гуталай фабрикануудые бариха тухай асуудал табихадаа, КПСС-эй обком ба республикын Министрнүүдэй Совет РСФСР-эй хүнгэн промышленностиин министерствэтэй хамта эдэ предприятинуудай барилгын проектно-сметнэ документнүүдые бэлдэхэ хэрэг түргэдхэхэ хэмжээнүүдые абаһан юм. Тиигэжэ мүнөө тэрэ документнүүдые зохёолго саг соогоо дүүрээд байна. СССР-эй Химическэ промышленностиин министерствэтэй суг КПСС-эй обком ба республикын Министрнүүдэй Совет Ошуркова тосхон шадархи хэбтэшын үндэһэ һуури дээрэ шанаржуулгын ехэ комбинат бариха бэлэдхэлэй хүдэлмэри эрид шууд ябуулаа. Ингэжэ энэ комбинадай проектно-сметнэ документациие «Госгорхимпроект» ехэ эдэбхитэйгээр бүтээжэ байнхай. Загарайн аймагта баригдаха бройлерно фабрикын проект табиха хүдэлмэри дүүрэнхэй. Бага зэргэ гээгдэбэшье, гэр барилгын комбинадай барилгын проектно-сметнэ документнүүд яһала урагшатайгаар табигдана. Тэрэшэлэн «Бурятцелинстрой» ба «Бурводстрой» трестнүүдэй үйлэдбэриин баазанудай барилгын проектнүүд мүн лэ зохёогдожо байна.

Гэхэтэй хамта эдэ бүгэдэ хэгдэжэ байһан юумэнүүдые ехэ юумэн бүтээгдээ гэжэ тоолохын аргагүй. КПСС-эй ЦК-гай болон СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолой дүүргэлтые хангахын тула нилээд ехэ юумэ бидэ бүтээхэ ёһотойбди. Нэн түрүүндэ республикын барилга-хабсаралгын эмхи зургаануудые улам хүсэтэй болгохо, үйлэдбэриин-техническэ баазануудые байгуулха асуудалнууд эгээн түрүүлэн шиидхэгдэхэ ушартай болоно.

Эдэ хэрэгүүдтэ зорюулан, энэ жэлдэ горитой мүнгэ зөөри һомологдоо. Гэхэ зуура тэрэ һомологдоһон мүнгэн мүртэйгөөр хэрэглэгдэнэгүй. Жэшээнь, барилгын томо эмхинүүд болохо Буряадай барилгын управлени ба «Бурятцелинстрой» трест өөһэдтөө сэхэ хабаатай барилганудые бодхоохо түсэбөө дүүргэжэ шадаагүй байна. Буряадай барилгын управлени энэ талаар түсэбөө 72 процент, тиихэдэ «Бурятцелинстрой» трест миил 50 процент дүүргээ бшуу. Имэ байдалтай эбсэхын аргагүй.

Мүнөө үедэ барилгын эдэ хоёр эмхи зургаанууд хүдэлмэреэ һайнаар эмхидхэхэ, түргэдхэхэ дүүрэн арга боломжотой. Тиимэһээ управлени трест хоёр гээгдэлһээ сүм гаража, жэлэйнгээ түсэб гүйсэд дүүргэхэ уялгатай. КПСС-эй Улаан-Үдын горком, Октябрьска ба Железнодорожно райкомууд барилгын эмхи зургаануудай хүдэлмэрие хиналта доро абаха, урдахи зорилгонуудаа шиидхэхэ хэрэгтэнь тэдэндэ бодото туһаламжа үзүүлхэ ушартай болоно.

Капитальна барилгын түсэбүүдые амжалтатайгаар бэелүүлхын тула ханын материалнуудые үйлэдбэрилдэг промышленностиин хүсые улам үргэдхэхэ шухала байна. Грязнухинска хирпиисын заводой барилгые 1973 ондо заатагүй дүүргэхэ ёһотойбди. Энэ жэлэй түсэбые дүүргээд байбал, 1973 ондо Грязнухинска заводой барилга-хабсаралгын хүдэлмэридэ 2,4 миллион түхэриг мүнгэн гаргашалагдаха ёһотой. Энэмнай ябажа байгаа энэ жэлэй түсэбһөө 2,5 дахин ехэ болоно бшуу. Имэ хэмжээнэй хүдэлмэрие саг соонь дүүргэхын тула барилгын управлени хадаа эртээнһээ һайн бэлэдхэл хэхэ ёһотой болоно.

Гусиноозерскын электростанци барилга хадаа шухалын шухала удха шанартай зүйл болоно. Партиин ЦК-гай болон СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолой ёһоор, 400 мянган киловатт хүсэтэй түрүүшын 2 блок энэ табан жэлэй эсэстэ ашаглалгада үгтэхэ ёһотой юм. Тиихын тула 56 миллион түхэригэй хэмжээнэй барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хэгдэхэ болоно. Барилгын эхилһэнһээ хойшо үнгэрһэн хоёр жэлэй туршада, багсаахада, 12 миллион түхэригэй хүдэлмэри хэгдэһэн хэбэртэй. Барилгын хүдэлмэри даб дээрэ удаанаар ябажа байна. Нёдондоной-хидо орходоо үнгэрһэн юһэн һарын туршада 77 процентээр ехэ хүдэлмэри хэгдээд байна. Теэд энэмнай үшөө бага гээшэ. Энэ жэлэй дүрбэдэхи кварталай туршада. тиигээд 1973 ондо барилгын хүдэлмэриин ябасые бүри хурдадхаха шухала болоно бшуу.

Түлишын баазын, модо бэлэдхэлэй болон модо болбосоруулгын промышленностиин саашанхи хүгжэлтэтэй холбоотой али олон асуудалнуудые хойшолуулашагүйгөөр шиидхэхэ асуудалнууд тушаа элидхэлшэ тогтоо. Тиихэдээ КПСС-эй ЦК-гай болон СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоол соо хараалагдаһан хэ... рилганууд... гые түргэ... халада то... нуудые... СССР-эй... зарим ми... лон зурга... шээлһээ... Ушар и... дээрэ таби... түргөөр п... дэ ехэ гу... на. Тиих... дынгөө ш... асуудалну... дуугаар,... гээр эри... доторойнг... нуудые, н... гүйсэд х... хүшэр ба... дабшахын... элсүүлхэ...

* * *

Бидэнэр... ёрдохи... кварталда... Энэ жэл... ойн баяра... хы совет... Буряад... ССР Сою... нэрэтэй... хын тула... дохи жэл... ринуудые... дүүргэхын... бодонхой.

Респуб... ажахын... табан жэл... түсэбтэ д... раар дүүр... шаа бого... хыемни... элидхэлш...

Промыш... варна п... рилхэ энэ... юһэ һары... цент дүү... гадуур 15... шэ түхэри... продукци... 1971 оно... жэшэбэл,... рилгэ 12... шэлһэн б... тээсые... 104 про... Нёдондо... тэй жэшэ... сэ 9 проц...

Эдэ бү... дүнгүүд... дүнгүүдые... промышле... маг юумэ... гаа зобох... тобшолол... то таарах... һайн үрэ... элдэб оло... дай далда... халагламаа...

Олохон... продукци... сэбөө дүү... лэй үнгэр... предприят... ряа дүүрг... гү, али п... приятинуу... хада, 17... Гээгдэжэ... приятинуу... дээшэ түх... дутуу ү... һарын тү... предприят... дын комб... шэлэй за... нэй ба Т... рилгын м... дууд, Оно... бинат, Он... леспромхо... ажахын... бусад пре... сооно.

Республ... предприят... продукции... сэнгые х... дүүргэжэ... ликын М... ведэй мэд... ностьда а... дэлмэриш... хүлһэнэй... зандаа... ажалай э... дутагдала... гэршэлжэ... приятинуу... доход ору... бараа дүү...

Эдэ б... элдэб шал... дэнэй тоо... дай хүтэл... коллектив... дыдахагүй... тагаан бин... мэ байбаш... нуудынь... хангалтагү... хэлһээ,... бари ба... һөө, хүдэ... политичес... һула дээр...

Гансаха... баринуудь... харин ба... циалис у... гэлтэ хан... тагдалнуу... хажа, хүд... политичес... һайжаруу... жэлэй ой... циалис м... лайсатайга... гээшэ пр... приятинуу... ганизацину... горком бо... шухала зо...

Капитал... тон хангал... тохёолдонх...

ЛАМ САААШАДАНЬ ХҮГЖӨӨХЫН ТҮЛӨӨ

жэлдэ түсэбөөр ха-
гдаһан барилга-хабса-
хүдэлмэриин хэм-
нёдондо жэлэй энэ
һөө 23 процентээр
үүлэгдэхэ ёһотой бай-
эшье үнгэрһэн 9 һа-
барилгын олонхи
цинууд түсэбтэ
барна дүүргэжэ ша-
Энэ ушар дээрэһээ
ика доторнай капи-
барилгын талаар юһэ
түсэб 92 процент,
-хабсаралгын хүдэл-
түсэб 93 процент,
ондонуудые ашаглалга-
улха түсэб 95 процент
онхэй. Байрын гэр-
барилгада һомолог-
мүнгэ зөөри ашагла-
97 процент, бай-

рын гэрнүүдые ашаглалгада оруулха түсэб 84 процент дүүргэгдөө. Һургуулинуудые, саад болон яслинуудай байра, больницануудые барилга тон хангалтагүйгөөр ябуулагдана.

Капитальна барилгын түсэбэй дүүргэгдэдэггүй гол шалтагаануудай нэгэн юуб гэхэдэ, үни хада буруушаагдаһан, хүдэлмэришэдэй хүсэ, мүнгэ зөөри, барилгын хэрэгсэлнүүдые олон объектнүүдтэ үрэ багатайгаар сасаха ушар мүнөө болотор үргэлжэлһэн зандаа.

Гэбэшье барилгын организацинуудай хангалтагүй хүдэлмэри түсэбэй дүүргэгдээгүй үлэхэ ушарай гол шалтагаан мүн.

Проект зохёодог зургаануудай хүдэлмэридэ ехэхэн дутагдал бии гээшэ. Түрүү дүй дүршэл хараада абангүйгөөр, ажахын юрын хараа бодомжоор проектнэ шиидхэбэри абаха ушар манайда али олон үзэгдэнэ.

Партиин обкомдо барилгашадта, партийна болон совет органуудта эрилтээ шангадхаха шухала. Арадай ажахын энэ һалбариин гээгдэлтэй саашадаа эбсэжэ байхын аргагүй.

Хүдөө ажахы дээрэ абажа харахада, энэ жэлэй сагай уларил тон бэрхэшээлтэй байба гээшэ. Унжагай хүйтэн хабар болоо, һүүлээрнь тохёолдоһон ган гасуур ороохото болон бусад ургамалнуудта муугаар нүлөөлһэн байна. Эртүүр унаһан хюруун ороохото ургамалай зарим хубиие, кукурузын, силостэ хэрэглэгдэхэ ургамалнуудые ехээр гэмтээһэн байна.

Мүнөө бүхы колхоз болон совхозуудта намарай хүдэлмэринүүдые түгэсхэхэтэй хамта хүдөө ажахын жэлэй үрэ дүн согсологдожо, шэнэ жэлдэ бэлдэхэ талаар тодорхой хэмжээ ябуулганууд хараалагдана.

Эдэ хэмжээ ябуулгануудые зохёохо гээшэ шухала удха шанартай хэрэг мүн. Тэдэ хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлгэдэ эмхидхэлэй хүдэлмэри эгээл гол шухалань байха болоно.

Ороохото ургамал ба тэжээлдэ хэрэглэгдэхэ ороохото ургамалнуудай тарилгын талмайе саашадань үргэдхэхэ шухала байһаниие хараада абалсан, ерэхэ жэлэй тарилгын талмайн бүридэлые мүнөөнһөө нягта наринаар бодомжолхо хэрэгтэй. Тиимэ арга боломжонууд манайда яһала бии. Гэхэтэй хамта үрэһэ хүрэнгэ тухай асуудалые дары шиидхэжэ, хүрэнгын ороохо тарилгын шанарта хүргэхэ хүдэлмэри эмхидхэхэ ёһотойбди.

Мал ажалай талаар хэмжээ ябуулгануудые зохёохо ба тэдэниие бэелүүлхэ хэрэгтэ бодомжо ехэтэйгээр, нягта наринаар хандаха шухала.

Мал ажалые саашадань хүгжөөхэ талаар хараалагдаһан бүхы хэмжээ ябуулгануудаймнай бэелхэ үндэһэ һууринь тэжээл болоно.

Урид тооложо үзэһэнэй ёһоор республика доторнай нийтын малые тэжээлээр хангалга нёдондо жэлэй хэмжээндэ байна гээшэ. Зүгөөр мүнөө бии байһан тэжээл тон таарамжагүйгөөр хубаарилагдана. Нэгэ зарим ажахынуудта тэжээлынь гүйсэд хүрэхэ, нүгөөдүүлынь ехээр дуталдаха. Малай тэжээл элбэгтэй болоһон колхоз болон совхозууд бэрхэшээлтэ байдалда ороһон ажахынуудтай өөһэдынгөө нөөсэһөө хубаалдаха зэргэтэй болоно.

Бүхы ажахынуудта мүнөө үедэ хэгдэхэ гол шухала юумэн гэхэдэ, нэгэдэхеэр, бүхы зүйлэй тэжээл—үбһэ, зелёнко, һолоомо, корнеплод, хартаабхын эшэ, овощой хамаг үлэгдэл суглуулжа, нягта тоо бүридхэлдэ абаха ба зүбөөр хадагалха; хоёрдохёор, тэжээл багаар гаргашалаад ехэ продукци абахын тула бүхы тэжээлээ зүбөөр, гамтайгаар гаргашалха гээшэ тон шухала.

Мал ажалай талаар хараалагдаһан бүхы хэмжээ ябуулганууд—энэ дүрбэдэхи кварталда, илангаяа ерэхэ жэлдэ—мяха, һү, ноохо, үндэгэ ба мал ажалай бусад продуктнуудые улам ехээр абаха хэрэгтэ зорюулагдаха ёһотой.

***

Элидхэлэйнгээ түгэсхэлдэ нүхэр Модогоев «Алас-Дурнын ба Зүүн Сибириин экономическа районуудай үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые комплексноор хүгжөөхэ тухай» партиин Центральна Комитедэй ба СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолой удха шанарые олондо ойлгуулха талаар партийна организацинуудай зорилгонууд тушаа хэлэбэ.

Энэ тогтоолые олондо тайлбарилан ойлгуулга хадаа ажалшадай политическэ ба ажалай эдэбхи үүсхэл улам бадаруулжа, СССР-эй 50 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө бүгэдэ арадай социалис мүрысөө бүри үргэдхэхэ байһаниинь найдамтай.

ЭМХИДХЭЛ ТУШАА ҮГЭ ХЭЛЭЛГЭ

н-Сибириин болон
Дурнын экономическа
уудай, тэрэ тоодо Бу-
республикын үйлэд-
хүсэнүүдые комп-
хүгжөөхэ зорилго-
өйрын сагта, мүн ерээ-
үедэ шиидхэгдэхэ ёһо-
удалнууд тушаа дэл-
хөөрэлдөөн пленум
болобо.

ртиин Сэлэнгын рай-
нэгэдэхи секретарь
Базаров эгээл түрүү-
дэр дээрэ гаража, үгэ
Сибириин болон Алас-
үйлэдбэрилгын хү-
дые хүгжөөхэ тухай
эй ЦК-гай, СССР-эй
трнүүдэй Соведэй ба-
абаһан тогтоол хадаа,
һоо үйлэдбэрилгын
дые тааруу зохидоор
лан хүгжөөхэ ленин-
ёһонуудые дахинаа
эн харуулна гэжэ тэ-
дэглээд, республикын
табигдаһан зорилго-
тушаа тогтоо.

түлишын-энерге-
бааза байгуулха хэ-
Зүүн-Сибириин эко-
ска район ехэ үүргэ
ёһотой болоно. Энэ
нэгэ хуби болохо
-Нуурай ГРЭС, Хол-
оной уурхай республи-
доторнай баригдажа
Галуута-Нуурай
шленна комплекс бай-
даха. Тэрэнэй шулуу
хэбтэшэ ехэ, 960
тонно болохо гэжэ
дана. Жэл бүхэндэ
1,2 миллион тонно
нүүрһэн, али тэрэнэй
процент малтан абтаха.
дажа эхилһэн Галуута-
ГРЭС энэ шулуу
хэрэглэн хүдэлхэ
жэлдэ 3 миллион тон-
уу нүүрһэ малтаха
олжоной уурхай бариг-
айна. Тиигэжэ түли-
энергетическэ баазын
нууд бодхогдожо эхи-

ута-Нуурай ГРЭС 1
200 мянган, саашаа
2.400 мянган киловатт-
ын хүсэ үйлэдбэрил-
Зүүн-Сибириин энерге-
томо барилгануудай
гэжэ тоологдоно. Мү-
барилгада 1.200 хүн
на, ороной олон го-
субподрядна 13 ор-
хабаадалсана. Ба-
эхилһэнһээ хойшо
мянган түхэриг, али
хараалагдаһан мүн-
риин 10 шахуу про-
хэрэглэгдээ. Харин
хангалтатай һайнаар
энэ тэхын аргагүй.
партийна органи-
барилгын хүтэлбэри-
тэрэшэлэн «Сиб-
строй», «Главвосток-
строй» трестнүүд, ми-
ство барилгые ёһотой
эмхидхэн хүтэлбэ-

материал, тү-
барилга һаатуу-
Гэр байра, куль-
һуудалай барилга-
зөөри багаар һо-
ГРЭС-эй хоёр
1973—74 онуудай
ашаглалгада тушаа-
эдэ жэлнүүдтэ
миллион түхэригэй һо-
хэрэглэхэ, хүдэлмэ-
тоо 3.000 хүн бол-
эргэтэй юм.

олжоной уурхай мүн
барилга гээшэ.
барилгын управ-
ПМК-163 энэ хүдэл-
дүүргэнэ. Харин ба-
хэрэгтэй тооной хү-
шэдөөр хангагдаа-
материал, детальнуу-
дуталдана. ПМК-гай
льно-техническэ хан-
уу зандаа, барилгын
бааза байгуулагдана-
Холбоолжоной барилга
эй хамта Баян-Зүр-
тэшэ шэнжэлхэ, эн-
шулуу нүүрһэ малтан
бэлэдхэл хэхэ шухала.

уу нүүрһэ нэмэл ар-
малтан абалгые хүг-
эй хамта, газар доро-
алгые мартаха ёһо-
Харин һүүлэй 2—3
туршада шахтанууд
агүй, шэнэдхэн бай-
һанагүй. Галуута-

Нуурай промышленна комплекс байгуулхын тула электрын элшэ хүсэн хэрэгтэй. Харин Улаан-Үдэ — Гусиноозёрск линиин хоёрдохи утаһа таталга, Галуута-Нуурай подстанци үргэдхэхэ, шэнэдхэн байгуулха хүдэлмэри унжатайруулагдаһаар, гэжэ үгэ хэлэгшэ шүүмжэлээ.

— Партиин XXIV съездын табиһан экономическа гол зорилго бэелүүлхэ хэрэгтэ үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые тааруу зохидоор хубаарилан хүгжөөхэ, ороной баялигуудые һайнаар хэрэглэхэ асуудал ехэ удха шанартай, — гэжэ Буряадай барилгын управлениин начальник **К. А. Восканянц** тэмдэглээ. Тиимэһээ Сибириин, Алас-Дурнын ехэ баялигуудые хэрэглэхэ, эндэ томо барилгануудые бодхохо тухай съездын Директивэнүүдээр хараалагдана.

Манай республика дотор 1971—1980 онуудта Холбоолжоной шулуу нүүрһэнэй уурхай баригдажа дүүргэгдэхэ. Тимлюйн асбоцементын зүйлнүүдэй завод үргэдхэгдэхэ, ехэ шифер, асбоцементын соргонуудые үйлэдбэрилхэ. 1977 ондо Черемшанска горно-шанаржуулгын комбинат, 1975 ондо трикотажна болон гуталай фабриканууд ашаглалгада тушаагдаха ёһотой. Эдэ шэнэ барилгануудые эрхилхэтэй хамта урдань бодхоогдожо эхилһэн объектнүүд, нэрлэбэл Сэлэнгын ЦКК, Буряадай модо болбосоруулгын, мебелиин комбинадай шэнэ цех, ханын материалнуудай Грязнухинска завод баригдажа дүүргэгдэхэ, гормолкомбинадые болон мелькомбинадые, Шэнэ-Бэрээнэй механическа заводые шэнэдхэн байгуулга, Улаан-Үдэдэхи хүдөө ажахын машинануудай заводой, Кабанскын нутаһанай фабрикын барилга дүүргэгдэхэ юм. Буряадай эрдэмэй түбэй бааза болон арадай ажахын бусад һалбаринуудай олон барилга эрхилэгдэхэ ёһотой.

Ошурковай апатитова комбинадай барилга ехэ удха шанартай. Республика доторнай шэнэ һалбари байгуулагдаха, энэ комбинат үтэгжүүлгээр бүхы зүүн зүгые хангадаг болохо юм.

Ехэ барилга эрхилхын тула управленидэ ехэ түсэб үгтөө. Управлениин подрядна хүдэлмэриин хэмжээн 1975 ондо 1970 онойхитой сасуулхада 2 дахин ехэ болохо, 72—74 миллион түхэригтэ хүрэхэ. Тиимэһээ бэлэдхэл хэхэ, барилгын өөрын бааза байгуулха ехэ шухала юм. Томо панелиин гэр барилгын комбинадые үргэдхэхэ, түмэр-бетон зүйлнүүдые бүтээхэ заводые шэнэдхэн байгуулха, ханын материал үйлэдбэрилхэ завод гэхэ мэтэ баригдахань.

Барилгын өөрын бааза байгуулхын тула капитальна һомололго хэрэгтэй. Энэ асуудал өөһэдөө шиидхэжэ шадахагүйбди, дээдын органуудай туһаламжа хэрэгтэй болоно.

Мүн барилгые хэрэгтэй техническэ документацияар, технологическа түхеэрэлгээр хангаха талаар ехэ дутагдал бии. Бүри өйрын сагта, 1973-75 онуудта бодхоогдохо ёһотой барилганууд, тусхайлбал, гуталай фабрикын, Улаан-Үдын гормолзаводой, Шалуутадахи тэжээлэй заводой, Шэнэ-Бэрээнэй заһабариин-механическа, Тимлюйн асбоцементын зүйлнүүдэй заводой, Черемшанска горношанаржуулгын комбинадай техническэ документаци бэлдэгдээгүй байһаар. Барилгашад ажал хэжэ эхилхэһээ 1—1,5 жэл уридшалан иимэ документаци абаха, бэлэдхэл хэхэ ёһотой юм.

Олон томо барилга эрхилхын тула управлениин байгуулалта, бүридэл хаража үзэхөөр гэжэ һанагдана. БУС-ай мэдэлдэ ородог СМУ болон ПМК-нуудһаа гадна, тусхай мэргэжэлүүлэгдэһэн трестнүүдые байгуулхаар болоо. Барилгануудые кадрнуудаар хангаха асуудал ехэ шухала. Манай базова училищинуудта барилгашадай мэргэжэлтэй хүдэлмэришэдые бэлдэхэ хэрэгтэй гэжэ нүхэр Восканянц тэмдэглээ.

Улаан-Үдын Железнодорожно районой предприятинуудай хүгжэлтэ, саашанхи зорилгонууд тушаа партиин райкомой нэгэдэхи секретарь **В. Н. Вовк** тогтон хэлээ. Үнгэрһэн табан жэлэй хугасаада предприятинуудай гол фонднууд 49 процентээр, гол фонднуудһаа продукци абалга 52 процентээр дээшэлһэн байна. Олон шэнэ түхеэрэлгэ тодхогдоо, поточно, конвейерна 36 лини тодхогдоо, технологическа шэнэ процессүүд үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдээ. Барилгашад капитальна һомололгын ехэ мүнгэн зөөри хэрэглэжэ, шэнэ барилгануудые бодхоһон байна.

Тиигэжэ район дотор промышленна продукци худалдалгын хэмжээн табан жэл соо 2 дахин ехэ болоо. Авиазавод, прибор бүтээлгын завод, «Бурятэнерго» управлени, «Теплоприбор», ЛВРЗ-гэй коллективүүд урдынхиһаа һураггүй ехэ продукци бүтээнэ, худалдана. Районой промышленность продукци бүтээн гаргалгын ургалтын 86 процентые ажалай бүтээсэ дээшэлүүлһэнэй ашаар абадаг болоо.

Харин нийтын үйлэдбэриие комплексноор хүгжөөхэ зорилго бэелүүлхын тула промышленна үйлэдбэриин ба капитальна һомололгын ашаг үрэ дээшэлүүлхэ талаар ехэ хүдэлмэри хэхэ ёһотойбди. Энэ табан жэлэй түсэбөөр табигдаһан зорилго дүүргэхын тула техническэ дэбжэлтэ түйлаха хэрэгтэй. Табан жэлэй хугасаада промышленна продукци үйлэдбэрилгэ 360 миллион түхэриг хүрэтэрөө гү, али 1,5 дахин ехэдхэгдэхэ юм. Ажалай бүтээсэ 40 процентээр дээшэлхэ, энээнэй ашаар продукци бүтээлгын ургалтын хэмжээнэй 90 процентнь абтаха болоно.

Районой партийна организацинууд, ажахын хүтэлбэрилэгшэд урдаа табигдаһан зорилго бэелүүлхэ хэрэгтэ коллективүүдээ элсүүлэн эмхидхэнэ, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй үүргэ дээшэлүүлнэ, научно-шэнжэлгын, проектнэ институдуудтай холбоо байгуулна. Районой олон предприятинууд техническэ талаараа шэнээр зэбсэгжүүлэгдэжэ байнхай. Промышленна томо объектнүүд бодхоогдоно. Энэ жэлдэ хүүргэнүүдэй металл зүйлнүүдэй завод продукци бүтээжэ эхилхэнь, хүдөө ажахын машинануудай заводой барилга хэгдэжэ захалаа. Киномеханическа шэнэ завод, ЛВРЗ-гэй, «Теплоприбор», авиазаводой шэнэ цехүүд баригдажа байна.

Харин эдэ барилганууд мүнөө үеын эрилтэ дүүргэнэгүй. Зарим шэнэ объектнүүдэй барилга хэдэн жэл соо унжагайруулагдаһаар. Барилгын организацинуудай өөһэдынь бааза болохо предприятинуудые түргэн болзор соо ашаглалгада оруулха талаар ёһотой хэмжээн абтанагүй. Буряадай барилгын управлениин, 834-дэхи барилга-хабсаралгын поездын, «Бурятцелинстрой» трестын түмэр-бетон, перлит-бетон зүйлнүүдэй заводууд хэдэн жэл соо баригдаһан зандаа.

Промышленна предприятинуудые шэнэдхэн байгуулха, һэльбэн заһабарилга унжагайруулагдана гэжэ нүхэр Вовк шүүмжэлээ. ЛВРЗ-гэй цехүүдые үргэдхэхэ, сэбэрлэлгын түхеэрэлгэ бариха, ашаглалтада тушааха болзор олон дахин хойшолуулагдаа. Иимэ байдал «Теплоприбор» заводто үзэгдэнэ. Районой предприятинуудые шэнэдхэн байгуулха, шэнэ объектнүүдые барижа дүүргэхэ хүдэлмэриин саг соогоо хэгдээ һаань, бүри ехэ промышленна продукци бүтээн гаргагдаха, худалдагдаха байгаа.

Ажахын хүтэлбэрилгые һайжаруулха, үйлэдбэриис зүбөөр эмхидхэхэ, арга боломжонуудаа хүсэдөөр хэрэглэхэ тухай үгэ хэлэгшэ тэмдэглээ.

— Ороной зүүн зүгэй районуудые хурдан түргэнөөр хүгжөөхэтэй хамта эндэ ажаһуугшадай тоо олошоруулха, хүдөө ажахын продукци абалгые ехэдхэхэ шухала тухай партиин ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоол соо тэмдэглэгдэнэ, — гэжэ республикын мелиорациин, уһанай ажахын министр **В. Г. Большаков** хэлэһэн байна. Иимэ зорилго шиидхэхын тула хоорондоо холбоотой олон хэмжээ бэелүүлхэ шухала гэжэ тэрэ зааба.

Эдэ хэмжээнүүдэй нэгэн мелиораци болоно. Намагуудые хатааха, газарые модо, бургааһанһаа сэбэрлэхэ, газар уһалха, тиигэжэ ургамалнуудай ургаса дээшэлүүлхэ эрилтэ табигдана. Парти, правительствын энэ тогтоолой ёһоор манай республика дотор энэ табан жэлэй үедэ 16 мянган гектар шэнэ газар уһалагдадаг болохо, 19 мянган гектар намагтай газар хатаагдаха, 100 мянган гектар газар һайжаруулхын тула культур-техническэ хүдэлмэри хэгдэхэ ёһотой. Бэшүүрэй уһалууриин түхеэрэлгэ шэнэдхэн байгуулагдаха, Молчаново-Гурулевско тала дайда хатаагдаха.

Зэдын аймагай Боргойн тала, Енхорой губи уһаар хангаха, Түнхэнэй аймагай Хойморой намаг хатааха талаар шэнжэлгын хүдэлмэри хэгдэхэ проект зохёохо хэрэгтэй. Бэшүүрэй түхеэрэлгэ шэнэдхэн байгуулха, Енхорой губи, Воргойн тала уһалха талаар хүдэлмэри хэгдэжэ эхилээ.

Республикын колхоз, совхозуудай газар дээрэ мелиоративна хүдэлмэри хэлгэдэ табан жэлэй хугасаа соо 70 миллион түхэригэй гүрэнэй капитальна һомололго зорюулагдана. Үнгэрһэн табан жэлдэ 25 миллион түхэриг хэрэглэгдээ һэн. Энэ жэлдэ ажахынууд 3.000 гектар уһалагдадаг шэнэ газартай болохо. Автомат шахуу аргаар хүдэлдэг уһалууриин түхеэрэлгээр Ошурковай 80 гектар газар уһалагдана. Намаг хатааһанай, газар уһалдаг болоһоной ашаар хүдөө ажахын талмай 6,0 мянган гектараар үргэдхэгдэхэ. Хамта дээрээ 2,5 мянган гектарай культурна бэлшээри байгуулха хүдэлмэри хэгдэжэ дүүргэгдэхэ.

Харин тогтоолоор хараалагдаһан хүдэлмэри дүүргэхэ хэрэгтэ ехэ бэрхэшээл дайралдана. Барилгын организацинуудай өөрын үйлэдбэриин бааза үгы дээрэһээ барилга-хабсаралгын хүдэлмэри һаатуулагдана. 1972 ондо 14 миллион түхэригэй подрядна хүдэлмэри хэгдэхэ ёһотой. Энэнь 1970 онойхиһоо 1,6 дахин ехэ юм.

Республикымнай уһанай ажахын барилгын гол организаци — «Бурводстрой» трест нёдондо жэлэй түсэб дүүргээгүй һэн. Энэшье жэлдэ гээгдэжэ ябаһаар гэжэ нүхэр Большаков шүүмжэлбэ. Гээгдэлэй гол шалтагаан юуб гэхэдэ, материально-техническэ хангалта муу, хабсаргамал түмэр-бетон үйлэдбэрилхэ, хэрэгтэй жэжэ хэрэгсэл бүтээхэ заводууд үгы байһаар. Гидротехническэ түхеэрэлгэ барилгада бетон, түмэр-бетон холисо, хабсаргамал зүйлнүүд мүнөө ехээр хэрэглэгдэдэг болоо. Тиимэһээ өөһэдын бааза, техническэ бэлэдхэлгүйгөөр иимэ ехэ ажал хэгдэхэгүй гээшэ.

Манай барилгын организацинууд залуу, оройдоо хэдэхэн жэлэй саада тээ эмхидхэгдэнхэй. Трестын бии болоһонһоо хойшо 6 жэл үнгэрөө. Тэрэ гэһэнһээ хойшо ехэ юумэн хэгдээ, барилгын подрядна 16 организаци эмхидхэгдээ. Мастерской, таражнууд байгуулагдаа. Гэбэшье эдэ бүгэдэ барилгые индустриальнаар бодхохо арга үшөө хангажа шаданагүй гээшэ. Барилгын индустриальна бааза байгуулха асуудал зайлашагүйгөөр шиидхэхээр болоо гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглээд, кадрнуудые һургаха, бэлдэхэ тухай тогтон хэлээ.

Барилгын организацинуудые хэрэгтэй мэргэжэлтэдээр, мүн хүдэлмэришэдөөр — механизаторнууд, трактористнууд, экскаваторщигууд, бульдозеристнүүдээр хангахын тула гэр байра бариха шухала гэжэ нүхэр Большаков тэмдэглээ.

Теэд иимэ барилга хэгдэнэгүй. РСФСР-эй мелиорациин ба уһанай ажахын министерство гэр байра бодхолгодо мүнгэ зөөри һомолходоо, манай эндэхи эрхэ байдал хараадаа абанагүй гэжэ тэрэ шүүмжэлбэ.

Үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые хүгжөөхэ хэрэгтэ һомологдоһон мүнгэ зөөри зүбөөр хэрэглэхэ, барилгануудай ашаг үрэ дээшэлүүлхэ, шухала тухай тэрэ зааба. Мелиоративна газар үшөө муугаар, ашаг багатайгаар хэрэглэгдэнэ. 40 мянган гектарай, тэрэ тоодо Улаан-Үдэ шадархи 10 мянган гектар уһалагдадаг газарай бии байбашье, городто ажаһуугшад овощ, хартаабхаар муугаар хангагдана. Город шадархи зонодо тэжээлэй дуталдадаг ушарһаа, һүн, мал ажалай ондоо продукт багаар абтана. Колхоз, совхозууд бии байгаа арга боломжонуудаа хэрэглэжэ шаданагүй. Уһалагдадаг, мүн хатаагдаһан газар ашаг ехэтэйгээр хэрэглэхын түлөө манай министерствын, колхоз, совхозуудай, Хүдөө ажахын министерствын болон хүдөө ажахын бусад организацинуудай үүргэ дээшэлүүлхэ шухала гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглэһэн байна.

Холын Баунтын аймагай байгаалиин баялигуудые, ашагта малтамалнуудые арад зоной аша туһада хэрэглэхэ асуудалда партиин Баунтын райкомой нэгэдэхи секретарь **Г. И. Воронин** анхаралаа хандуулаа.

Аймагые холын хараатайгаар хүгжөөхэ асуудал шиидхэхээр болоо. Горнорудна һалбари хүгжөөхэ ашагта малтамалнууд эндэ бии. Молодёжно хризатил асбестын хэбтэшэ ехэ баян, ехэ шухаг. Энэ баялиг ашаглан хэрэглэхэ комбинат бариха, тэрэнэй 50—60 жэлэй туршада һаадгүйгөөр хүдэлхэ нөөсэ бии байна. Комбинадай барилгын бүхы гаргаша оройдоо гурбан жэл соо харюулагдаха юм. Харин, комбинат бариха асуудал үшөө шиидхэгдээгүй байһаар.

Молибденэй рудагаар Арекитканай нөөсэ элбэг. Теэд тэрэниие ашаглаха тухай асуудал ёһотой һайнаар табигданагүй. Эдэнһээ гадна аймаг ашагта ондоо малтамалнуудтай. Теэд Буряадай геологическа управлени һүүлэй үедэ аймаг дотор бэдэрэлгын, шэнжэлэлгын ехэ хүдэлмэри ябуулхаяа болишонхой.

Үнинһөө хойшо аймаг алта малтан абалгын һалбаритай юм. Энэ һалбари мүн лэ хүгжөөгдэнэгүй. Алтанай шэнэ хэбтэшэ бэдэрэн олохо талаар ёһотой хүдэлмэри хэгдэнэгүй гэжэ нүхэр Воронин шүүмжэлээ. Ципиканска прииск һүүлэй хоёр жэл хүгжэнэгүй, нэгэл хэмжээнэй ажал дүүргэнэ. Аймагые холын хараатайгаар хүгжөөхэ асуудал тушаа тогтохо зуураа, үгэ хэлэгшэ электрын элшэ хүсөөр таһалгаряагүй һайнаар хангаха, аймагые Буряадай энергосистемэтэй холбохо эрилтэ табяа.

— Манай республика ой модоор баян. Республикын талмайн 54,7 процент ой модоор хушагданхай, тэрэнэй нийтэ нөөсэнь 2 миллиард кубометр болохоор багсаагдана, — гэжэ «Забайкаллес» комбинадай начальник **А. И. Кораблев** хэлээ. Совет засагай жэлнүүдтэ энэ баялиг хэрэглэгдэжэ байна. Модо бэлэдхэхэ, болбосоруулха 23 промышленна предприяти байгуулагдаа, тэндэ 20 мянган хүдэлмэришэд тоологдоно. Һургуули, больница, хүдөөгэй эмхи зураан, клубууд урган бодоо.

«Забайкаллес» комбинат, тэрэнэй предприятинууд проектнэ, эрдэм-шэнжэлгын институдуудтай хамта модо бэлэдхэлэй, модо шэрэлгын генеральна шэнэ схемэ зохёоһон байна. Тэрэнэй ёһоор модон томо багсаар, ута зандаа автомобильна, түмэр замай харгыгаар шэрэгдэнэ, сигара болгон холбогдожо уладхуулагдана. Мүн модо бэлэдхэлые үргэлжэдэнь оньһожоруулха, модые гамтай һайнаар хэрэглэхэ арга хангагдаха юм.

Шэнэ технологи, онол арга хэрэглэһэнэй ашаар комбинат 1975 ондо продукци абалгые 23 процентээр, хүдэлмэришэн бүхэнэй бүтээсые 33 процентээр дээшэлүүлхэ, олзо доход абалгые 17 процентээр ехэдхэхэ гэжэ хараалаа.

Нүхэр Кораблев шиидхэгдэхэ ёһотой хэдэн асуудалнууд тушаа тогтоо. Байгал шадархи байгаали хамгаалха, ашагтай һайнаар хэрэглэхэ эрилтэ хангахын тула ой модоной промышленностиин хүдэлмэридэ хубилалта хэхэ хэрэгтэй болоо. Сэлэнгын ЦКК болон Байгалай заводые проектээр хараалагдаһан хүсэ шадалдань оруулхада, модон дуталдаха юм. Тиимэһээ модо бэлэдхэлгые ехэдхэхэ шухала. Витим мүрэнэй шадархи модо бэлдэхын тула Могзоон—Романовка—Тээгдэ гэһэн харгы бариха, жэлдээ 3,0 миллион кубометр модо шэрэжэ байха модо бэлэдхэлэй 4 шэнэ томо предприяти байгуулха хэрэгтэй, Сосново-Озерско, Кондинско леспромхозуудые байгуулха, түмэр замай харгы бариха хэрэгтэ СССР-эй ой модоной, модо болбосоруулгын промышленностиин министерствын туһаламжа хэрэгтэй гэжэ үгэ хэлэгшэ зааба.

Ашаа шэрэлгын Баргажанай харгы барилга унжагайруулагдажа байһаар. «Иркутсклесстрой» трест барилгые энэ жэлдэ ашаглалгада тушааха даабари дүүргэнэгүй. Түсэбөөр хараалагдаһан 70 километрэй орондо оройдоо 15 километр харгы бэлэн болгогдохо.

Саашань нүхэр Кораблев модошодые промышленна эд бараагаар, эдеэ хоолой зүйлнүүдээр хангалга һайжаруулха тухай хэлээ. Мүн арад зоной хэрэглэмжэ хангаха хэрэгтэ ехэ һуури эзэлхэ ёһотой Буряадай мебелиин, модо болбосоруулгын комбинадай мебелиин шэнэ цехэй барилга түргэдхэхэ шухала тухай гэжэ онсо тэмдэглэһэн байна.

Манай республикын газар дайдын ашагта малтамалнуудаар хэмжээлэшэгүй баян байһан тушаа, тэрэ барагдашагүй ехэ баялигые эрдэм ухаанай үндэһөөр шэнжэлэн элирхэйлжэ, комплексноор ашаглаха шухала байһан тушаа СССР-эй Наукануудай Академиин Сибириин таһагай Буряадай филиалай президиумэй түрүүлэгшэ **В. Р. Филиппов** үгэеэ зорюулба. Энэ ехэ баялигуудые зүбөөр, научна ёһоор элирхэйлжэ шадаа хадаа, республика доторoo арадай ажахын али олон шухала һалбаринуудые байгуулха аргатай байгдана.

Зүгөөр бэдэрэлгын, шэнжэлгын ехэ хүдэлмэри хэхэ, үйлэдбэриин хүсэнүүдые зүбөөр хүгжөөхын тулада манай республикада заатагүй геологическа институт байгуулха шухала болоо. Энэ талаар бэлэдхэлэй ехэ хүдэлмэри ябуулагдаа. Тэрэнэй аша үрэ харюулагдаха гэжэ нүхэр Филиппов элирхэйлнэ. Филиалай геологическа таһагай үндэһэ һуури дээрэ геологическа институт эмхидхэхэ тухай шиидхэбэри СССР-эй Наукануудай Академиин дээдын органуудаар абтаа гэжэ тэрэ мэдээсэбэ. Тус институт ерэхэ жэлэй эхинһээ хүсэндөө орожо, хүдэлжэ эхилхэнь.

Ашагта малтамалнуудые, байгаалиин бусад баялигуудые элирхэйлхэ, ашаглаха асуудал тушаа хэлэхэдээ, үгэ хэлэгшэ тайга хүбшын, илангаяа Витим мүрэнэй оршондохи ой модые зүбөөр ашаглаха шухала байһан тушаа онсо тогтоо. Тэрэ нютагай тайга хадаа хэтэдээ гэдэдэггүй газартай. Тиимэһээ тэндэхи газарай модые ямар гуримаар отолхо, модо дахин яажа ургуулха асуудал научнаар шиидхэгдэхэ ёһотой.

— Алас-Дурнын, Зүүн Сибириин экономическа районуудай үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые саашадаа комплексноор хүгжөөхэ тухай КПСС-эй ЦК-гай ба СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй абаһан тогтоол хадаа Зүүн-Сибириин промышленностиие түргэнөөр хүгжөөхэ зорилго хараалһан КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдэй үндэһөөр абтаа. Манай республикын геологууд энэ тогтоол ехэ баяр баясхалантайгаар угтаа гээшэ. Тэрэ тогтоол соо Буряадай АССР-эй үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые улам түргэнөөр хүгжөөхэ, һүүлэй жэлнүүдтэ элирхэйлэгдэһэн ашагта малтамалнуудай томо томо хэбтэшэнүүдые ашаглаха хэмжээнүүд хараалагдаа, — гэжэ Буряадай АССР-эй геологическа управлениин начальник **А. С. Филько** үгэеэ эхилнэ.

Ошурково тосхон шадар олдоһон апатидай баян хэбтэшын үндэһэ һуури дээрэ шанаржуулгын томо комбинат баригдахаар хараалагдана. Тус комбинадай үйлэдбэрилһэн продукци — минеральна үтэгжүүлгэ манай республикын, бүхы Сибириин ба Алас-Дурнын хүдөө ажахын хэрэглэмжэ хангаха байна. Апатит үйлэдбэрилгэ Байгал далайһаа холо байха ушартай. Тиимэһээ манай геологууд шэнэ комбинадай баригдаха, тэрэнэй угаадаһа болон хэрэгсэлһээ гараһан бусад зүйлнүүдые сэбэрлэхэ газар шэнжэлхэ, уһаар хангаха асуудал шиидхэжэ байна. Эдэ хүдэлмэринүүдые бүри ойрын сагта дүүргэхээр бидэ зоригжонхойбди. Республикын үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые хүгжөөхэ хэрэгтэ Черемшанска элһэнэй хэбтэшые ашаглаха гээшэ ехэ удха шанартай. Манай республикын болон хүршэ область, хизаарнуудай промышленностиин хэрэглэмжэ хангаха элһэ абаха хүсэтэй томо предприяти байгуулха арга боломжо бии. Гэбэшье энэ арга боломжо гүйсэд хэрэглэмээр предприяти бариха асуудал хүсэд шиидхэгдээгүй байһаар гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглэбэ.

Үгэ хэлэгшэ республика доторхи шулуу нүүрһэнэй баян хэбтэшэнүүдые дүүрэн хэрэглэхэ, Хойто-Байгалай, Баунтын аймагуудай газар дайдые үргэнөөр шэнжэлхэ, тэндэхи баялигуудые элирхэйлхэ тухай асуудалнуудта анхаралаа онсо хандуулба. Ушарынь хадаа эдэ аймагуудта геологическа бэдэрэлгын хүдэлмэри һүүлэй үедэ багаар хэгдэнэ, саашадаа энээниие үргэдхэхэ гэхэдэ мүнгэ зөөри мүртэй һомологдоногүй.

Республикын үйлэдбэрилгын хүсэнүүдэй хүгжэхэ тума янза бүриин барилгануудай проект зохёогшодой хэхэ хүдэлмэри улам ехэ болоно. Мүнөө республика доторнай проект зохёодог табан институт хүдэлнэ. Проект зохёогшодой тоо мянганһаа үлэжэ байна. Бүтээдэг хүдэлмэринь хэмжээн эрид дээшэлээ. Жэшээнь, табан жэлэй урда тээ тэдэнэр миллион түхэригэй ажал хэдэг байгаа һаа, мүнөө тэрэнь хоёр дахин ехэ болоо. Эдэ ехэ хубилалтанууд тушаа «Бурятгражданпроект» институдай директор **Н. И. Гаврилюк** үгэ хэлэхэдээ тогтоо.

Республикын проектировщигууд томо, орёо, элдэб түхэл маягтай барилгануудай проектнүүдые зохёоно. Барилгануудай түхэл маягынь гоё болгохо, бүхэ, бэхи, үзэмжэ һайнтай материал болон конструкцинуудые барилгада үргэнөөр хэрэглэхэ, шэнэ арга, дүй дүршэл, оньһожоруулга ажал хүдэлмэридөө нэбтэрүүлхые оролдоно.

Гэхэтэй хамта проект зохёолгодо дутагдалнууд, шиидхэбэриез хүсэд олоодүй асуудалнууд олон гэжэ нүхэр Гаврилюк тэмдэглээ. Проектнүүдэй шанар һанаһанда үшөө хүрэнэгүй, проект зохёолго нобшорно, болзор соогоо бүтэнэгүй, үнэ сэнгынь хүндэ байһаар. Түсэблэлгын хэрэг гуримшуулагдаагүй зандаа. Тиимэһээ зарим барилгануудай түсэб хэдэн дахин һэлгэгдэнэ. Тэрээнһээ уламжалан, проект табилгые яаруулха ушар гарана. Проект зохёогшодой хүдэлдэг газар бага, уйтан. Энэ ушар һайн шанартай проект табилгада уршаг татадаг байһаниинь элитэ.

Үгэ хэлэгшэ барилгын индустри һайжаруулха, түргэдхэхэ, барилгын материалнуудые олон янзын болгохо, хэтэдээ гэдэдэггүй газартай нютагуудта бодхоогдохо барилгануудай проект зохёохо асуудалнууд шиидхэбэриез үшөө олоодүй байһаар гэжэ тэмдэглээ.

Республикын хүдөө нютагуудта барилгын мүнөөнэй байдал тухай, тэндэ барилгын хэрэг улам һайжаруулха, үргэдхэхэ асуудалнууд тушаа «Бурятцелинстрой» трестые эрхилэгшэ **И. Д. Бугай** тогтобо. Тус трестын предприятинууд хүдөө нютагуудта янза бүриин барилга хэнэ. Тэдэнэй хүдэлмэриин онсо шэнжэнь хадаа барилгын эмхинүүд таруу, жэжэнүүд, хэдэг барилгануудынь олон янзын байна. Тиимэһээ барилгашадай коллективүүдые томодхохо, оньһожоруулха, барилгые үндэһэ һууритай болгохо талаар эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэри ябуулагдана. Мүнөө Улаан-Үдэдэ барилгын хэрэгсэлнүүдые бүтээдэг эхин бааза баригдажа, модон хэрэгсэлнүүдые гаргадаг предприяти шэнэдхэн хубилгагдажа байнхай. Саашадаа Мухар-Шэбэртэ, Петропавловкада ойро шадарай барилгануудые хангаха барилгын хэрэгсэлнүүдые бүтээхэ бааза барихаар трест түсэблэнхэй, бэлэдхэлэй хүдэлмэри хэжэ байна.

Гэхэ зуура түсэбөөр хараалагдаһан барилганууд тогтоогдоһон болзор соогоо ашаглалгада оруулагданагүй, шанарынь бирагүй байһаар. Барилгын түсэб, документаци саг соогоо бэлэн болоногүй, хэдэ дахин һэлгэхэ, хубилгаха ушар үзэгдэһөөр. Трестын барилгын предприятинууд автотранспортаар дуталдана.

Пленумэй үзэмжэдэ табигдаһан асуудал зүбшэн хэлсэлгэдэ «Востсибуголь» комбинадай начальник **М. А. Щадов**, республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо **Ц. Б. Эрдынеев**, СССР-эй энергетикэ ба электрификациин министерствын «Главвостокэнергын» начальнигай уялгые дүүргэгшэ **И. Н. Романов**, Улаан-Үдын горгүйсэдкомой түрүүлэгшэ **В. П. Убеев** гэгшэд хабаадалсаһан байна.

***

Зүбшэн хэлсэһэн асуудалаараа КПСС-эй обкомой пленум зохихо тогтоол батлан абаа.

* * *

Пленум мүн эмхидхэлэй асуудал хараһан байна. Өөрынь гуйлтаар нүхэр **В. И. Дубровскиие** КПСС-эй обкомой бюрогой гэшүүнлэ кандидадай уялгаһаа пленум сүлөөлөө. КПСС-эй обкомой бюрогой гэшүүндэ кандидадаар республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо **В. Б. Саганов** һунгагдаба.

ЭНЭ ХУУДАҺАН-ДАМНАЙ УНШАГТЫ:

- Эрэлхэг малшан тухай.
- Арадай аман зохёолhоо.
- Уран шүлэгэй долгин.

Тэрэ хүйтэн үдэр...

ДЕКАБРИИН хүйтэн жабар Үдэ гол дээгүүр сагаабхилжа байгаа hэн. Хоёр эрьеэр бухылдэhэн модо бургааhан сэн бунда дарагдашанхай, холоhoo мүнгэтэн үзэгдэнэ. Голой мүльhэн ууртай сухалтайгаар ташаганана.

Энэ голой соолгоhoo уhалдаг үхэр малнууд үглөөнэй хүйтэн жабарые тэсэ ядан, уhалуур тээшээ гүйлдэнэ шахуу. Эндэhээ холо бэшэ ажаhуудаг Шагдарай Агбаан баhал яаран тэбдэн, жараад гаран буруугаа хорёоhoонь гаргажа, соолго тээшэ залаба. Уданшьегүй малнуудайнгаа хойноhoo хээрэ моритой үхэршэн Агбаан Шагдаров оодорголбо. Ундаа хүрэhэн үхэр малнууд соолго дээрэ түрисэлдэн орбогошолдоно. Агбаан тэдэндээ hаhаата болон, уhалуури дээрэ нэгэ бага хожомдожо хүрэжэ ерэбэ.

— Эдэ барhадынь унажа дуhажа, hалтаа туруугаа хахалжа байгаагүй юм аабза,—гэжэ ябууд hанаха зуураа, мориёо дүтын хуhа модондо дүнгэжэрхёод, бурууннууд тээшээ харайба. Үсэгэлдэрэй хэгдэhэн хобоо уhаар дүүрэн хүрэшэhэн байба. Дары түргэн эмээлэйнгээ бүүргэhээ hүхэеэ абажа, шэнээр хобоо татан сагаабхилуулба. Хэдэхэн сагай үнгэрөөд байхада, шэнээр сабшагдаhан хобоо соогуур уhанай урдахада, түрүүшын малнууд ундаа харижа, дээрэ гараад, hуняан байнад.

Теэд нэгэ соолгоhoo жараад толгой мал уhалха гээшэ тиимэшье амар бэшэ. Үхэршэн Агбаан хормойгоо шуужа, эндэ тэндэ халтиржа унаhан бурууннуудые hүүлhээнь үргэжэ бодхооно.

Үдэ голой мүльhэн таснях гэнэ. Гэнтэ нэгэ арбаад гаран бурууrай обоорjо байhан газарта мүльhэн сүмэржэ эхилбэ. Малшанай эрьелдэжэ харахада, тэдэ бүлэг бурууннуудынь уhанда орожо, шэнгэхээр забдажа байба. Юунэйшье боложо байhые ойлгожо ядан, уhатаhан нюдэеэ, сэн бун болошоhон нюураа Агбаан аршажа үрдөө hэн гү, али үгы гү, гэнтэ мэдэхэдээ, моринойнгоо эмээлдэ байhан ооhор асараад, захын буруугай хоолойhoo шагталжа татаад үзэхэдөө, хүсэниинь хүрэбэгүй. Яаха бэлэй?.. Дүтэ нааша хүн үгы. Теэд хэн нэгэниие хүлеэхэ болоо hаа, арбаад буруугаа Үдэ голой мүльhэн доогуур алдахаяа байна ха юм. Агбаан Шагдаров үни удаан бодонгүй, гүйжэ ошоhoop, мориёо асарба. Дары түргэн мүльhэтэй уhа руу ороод, захын буруу ооhoр лоhoop, моринойнгоо эмээлhээ уяад, татуулжа оробо. Түрүүшын буруу уhанhaa гаража, бага сага уhа hабанаад, саб сагаан сэн боложо эхилбэ.

Иигэжэ шударгы солбон үхэршэн үбэлэй хүйтэн жабар соо уhанда шэнгэжэ эхилhэн арбан зургаан буруугайнгаа арбан табыень голой эрье дээрэнь гаргажа, гүрэн түрын зөөри гээшые абарhан байха юм.

— Арбан зургаадахи буруугаа уhанhaa гаргахыеньшье гаргаа hэм. Зүгөөр үбэлэй хүлдэмэ хүйтэниие тэсээгүй гээшэ ааб даа. Анишоо hэн,— гээд hанаа алдажа, Агбаан Шагдаров холо саагуур сонхоор хараад зогсоно.

Энэ хүйтэн уhанда шунгажа гараhан бурууннуудайнгаа мүльhэн боложо хүрэшөөгүйдэ таhа шабхадаhаар, дулаан дал соогоо абаашажа хаагаад, өөрөө малшан нойтон хубсаhаяа hэлгүүлхээ гэртээ гүйжэ оробо.

Бүтүү дал соо хаагдаhан бурууннууд гол орожо, сэбэрхэн үбhэ амтархан эдинэ.

Зүгөөр хэдэхэн хоноод байхада, малшан Агбаанай бэе hуларжа, халуу бусалжа эхилдэг болоо hэн. Энээнhээш болохо хүйтэн, халуунииe үзэhэн хүн аабзаб даа. Теэд энээнhээ боложо, республиканска больницын операционно стол дээрэ хэбтэхэб гэжэ ухаан заяандааш оруулаагүйлби, — гээд, Агбаан буржагаршаг үhээ эльбэсэгээнэ.

Ганса малшан Үдэ гол дээрэ иимэ аюултай ушархадаа, хэды диилэжэ гарабашье, өөрынгөө бэедэ hаад тодхор асараа бшуу. Түрүүшээр уушханай хадхаляа, hүүлээрнь үбшэн hэдэржэ, республиканска больницада ерэжэ, нилээд удаан эмшэлүүлбэ ха юм. Операциин hүүлээр час хахад болоод таhагтань орожо:

— Зай, хэр байнаш?— гэжэ, ундашье hааhь уулгаха hанаатай, палата руунь ороходомнай,— эрхим!—гээд, мориной жолоодо үрүүлжэ, ялагар хара болоhон барбаадайгаа үргэжэрхёод байгаа бэлэй.

Нээрээшье эрхим, албан хэрэг, ажал хүдэлмэридөөшье эрхимээр ябажал байhан хүн Агбаан Шагдаров болоно ха даа.

Удаан hуужа хөөрэлдэхэдэ, Агбаан Шагдарович үнэхөөрөөшье халуун хүйтэн хоёр соогуур оло дахин гараhан, зоригтой, хүхюун дорюун хүн элирнэ.

1938 ондо Хасан рай эрьеэр япон намналсаад, hүүл 1942 ондо баруун да мордоhон намта

— Дүшэн хоёр январь hараhaa зургаан он боло ябагдаал даа. Х үлүү баатаршалга гажархиhан юумэ үг даа. Тиигэбэшье хар бияа хаажа, хархи шистнарые дарал хүнби. Берлинhээ гараад лэ ябаh сэдьхэл тэниижэ, hанагдажа эхилээ Тэрэ ерэhэн саrhaa мал ажал дээрэ —гээд, Хори н малшан энеэнэ.

Мүнөө намарай дээгүүр тангаршаа ябаhан үхэр буруу ража, хоёр hараhaa тэй больницада хэ үедэнь, бүрин бү тэрэнииень харуу байhан ухи хү баярлан, Хори нюта гаа талада эм дом хүнүүдэй ашаар энхэ бэетэй боло голойнгоо урасхал жэмыень үхэршэн А най шагнажа хэбтэ хэды hайхан бэ!

Д-Р. ГОМБОДОР
Хориин совхоз.

Цыдып ЖАМБАЛОВ

Э Х Э

Хүйhэн холбоотой бэшэш
haa,
Хүбүүтээ эхэнь үлгыдэнэ.
Хүүгэдээр өөhэдөө
олоншье haa,
Хүхинэ,
олзуурхана,
hабандана.
Үргэжэ абаhан хүбүүхэн
Ьэргэжэ нойрhoo сэлмэнэ.
Эхэнь бэшэ, ондоо хүн
Энеэбхилжэ дээрэнь
тонгойно.
Угжын хүхэлтэ
тоонгүйхэн,
Уралаа жэмын арсана.
«Минии эхэ бэшэ»
гэнгүйхэн,
Мээмэйн тобшо бэдэрнэ.

Үни шэргэhэн хүхэеэ
Үгэбэ хүбүүхэндэ эхэ.
Ьүрхэй зохид ха, хүхеэ,—
Ьү гараhан мэтэ!
Ерээдүйн олон аханарынь
Ехэл хөөршөөнэ хэбэрынь:
Мойhон харахан нюдэтэй,
Монсогор улаахан бэетэй.
Маряатай булсагар
гарнуудынь,
Мяхалиг булшанта
хүлнүүдынь
Али тухай зөөлэхэн бэ,
Амталhайб гэхээр аятай
бэ!

«Нэрэ үгэе!» гэлдэнэ,
Нэрье табилдана,
арсалдана.

Жалжагар зааханиинь
hанаагаараа:
«Жаргал» гэжэ ама гараа.
Өөрын хүбүүнhээ өөрэгүй
Үхибүү тэбэреэд байхадаа,
Энээхэн эхэнэр өөрыгөө
Ьэмээхэн сэгнээ үгыл даа.
Ьүн гаранагүй хүхэнhөөнь,
Гүн сэдьхэлынь доhолно.
Нюдэнhөөнь дуhал дуhална.
Хүхэндэнь хүбүүхэн
hамаарна.
Хүн мүнхэ бэшэ юм гэжэ
Хүбүүхэн хаанаhaa мэдэхэб
даа:
Түрэhэн эхэнь наhа
барашоо,
Түбэгтэйл даа, гайтайл даа.
Тулга муутай болоходонь,
Туhалха дүнгэхэ байhандаа
Шэнэ эхэ бүтүүхэн
Сэдьхэлhээ уяран
hабандаа.

ХОЁР ХАНИНАР

Эдэ хоёр хүүгэд арай шамайхан гэжэ hандали дээрэ гараад, баханада туг хадхаха гэжэ оролдоно. Доронь зогсоошонь:

— Үшөө нэгэ заа үндыгөөд хадха!—гэжэ hүхирнэ.

ОНТОХОН

ДУУНАЙ ХҮСЭН

Урда эртын сагта уужам сагаан талада Эрхэтэ хүбүүн эжы, абатайгаа суттаа ажаhуугаа гэхэ. Тэдэнэр үзэсхэлэнтэ гоё нютагта ажаhуудаг hэн ха. Хойшоо харахадань, хангай ехэ, саhата сагаан малгайтай орьёлнууд наранай гэрэл буляалдан ялалзадаг, баруун тээнь — сэсэгтэ баян нуга, урда зүгтэнь— олон тоото омоли заrahатай үргэн дэлюун, тунгалаг сэбэр уhатай мүрэн, зүүн зүгтэнь адууhа малайнь бэлшэхэ зүлгэ ногоон бэлшээри байдаг бэлэй.

Харата муухай хэрэгүүдээрээ мэдээжэ болоhон Харлан хаан орон нютагтань добтолон оробо гэhэн hүреэтэй мэдээн Эрхэтэ хүбүүнэй нютаг дайдаар дуулдаба. Тиихэдэнь Эрхэтын аба нютагайнгаа хүн зоноор түрэл дайдаяа хамгаалхаяа сэрэгтэ мордоходоо, хүбүүндээ иигэжэ захин хэлэбэ:

— Үримни, бишни дайнда ошобоб. Ши эхэдээ туhалжа, ехэ боложо байгыш даа. Хоймор таладаа үлгөөтэй байдаг морин хуураа абажа, хүгжэм татажа hураарайш. Дуу хүгжэм hайнаар гүйсэдхэдэг хүн арад зондо хэрэгтэй байдаг. Сэдьхэлэй дуунай хүсэн дэлхэй дээрэ эгээл диилдэшэгүй хүсэн гээшэ ааб даа.

Үүр хираанаар Эрхэтэ эжытэйгээ бодолсожо үнеэдээ haалсаад, гэрэйнгээ ажалда туhалалсаад, үдэр болоходо, баабайнгаа морин хуур абажа, сэсэгтэ нугада гү, али саhата орьёлнуудай хормойдо, үгышье haa, үхэр малайнгаа бэлшээридэ ошожо, хуур дээрээ наадан, баян талаяа магтан, орон дайдыень эзэлхэ hанаатайгаар добтолон ороhон Харлан хаанай сэрэгүүдтэй дайлалдажа ябаhан аба тухайгаа шэбшэн, сэдьхэhэн бодолоо шэдитэ хүгжэмэй аялгаар гаргажа hурана.

Үдэрнүүд ошоно. Абаньшье бусанагүй. Эхынь шарайда гунигай тэмдэг үзэгдэдэг болобо. Эрхэтэшье шэбшэлгэдэ ороно. Хүлэйнгөө дүрөөдэ, гарайнгаа ганзагада хүрэдэг haaнь, абатайгаа хамта харатан дайсаниие сохилсохо hэн...

Нэгэтэ үглөөгүүр Эрхэтэ хуураа барижа, уhанай эрьедэ ошобо. Хэды саг соо наадаа гээшэб? Мүрэнэй нүгөө эрьеhээ соностоhон жэгтэй шууяанhaa тархяа үргэн харахадань, эмээл моритой хүнүүд олоороо ерээд байба.

— Эй, хүбүүн, уhа тамараад гаража ерэ! — гэhэн хэрзэгы шэрүүн захиралта Эрхэтын шэхэндэ дуулдаба. Харин Эрхэтэ хүбүүн удаан шэбшэнгүй, үрөөhэн гартаа хуураа барижа, мүрэниие гаталба.

— Зай, хэнэй хүбүүн хэн гээшэбши? Ьээ, hээ! Морин хуур барина аалши, наадажа шадаха юм гүш?—гэжэ Харлан хаанай баhангяар хандан хэлэхэдэнь, Эрхэтэ иигэжэ харюусаба:

— Харлан хаан, та намайе наадажа шадаха юм гүш гээд hонирхонот. Эгээн түрүүн хуур дээрэ наадахыем шагныт, тиигээд хэнэй хүбүүн байhаниием тодорхойлно бээт.

— Ай, үлэгшэн нохойн хүбүүн, үшөө тиигэжэ намтай хөөрэлдэнэ гүш? Зай, наада, шагнаhууб. Үнинэй хүгжэм шагнаагүйб. Ьаа, haa!—гээд, эльгэ хатан хаан хэлэбэ.

Уняарта нангин дайдынгаа шэмэг, эльгэн дээрээ бүүбэйлэн ехэ болгоhон эхэеэ хайрлаhан дуунай уянгата аялгын сууряан дайдаар зэдэлэн, дайн дажарта хажар болоhон сэрэгшэдэй зүрхэ сэдьхэл уяруулна. Тиигэhээр сэрэгшэд шэдитэ хүгжэмэй хүсэндэ абтажа, нэгэ нэгээрээ унтажа эхилбэ. Харлан хаан тэдэнэйнгээ унтажа эхилхые хараад: «Хүрөө, хүрөө!» гэжэ хүгжэмшэ хүбүүндэ хашхаран хандажа байтараа, өөрөөшье мэдэнгүй тархяа ганхуулан, үргэhэ нойртоо диилдэшэбэ.

Харлан хаанай олон тоото сэрэгшэд бултадаа хабтайлдан хэбтэшэбэ. Ямар аргаар эдэниие үгы хэхэ гээшэб гэжэ хүбүүнэй шэбшэжэ байтарнь, сэсэгтэ нуга тээhээ орон нютагайнь сэрэгшэд хүрэжэ ерэхэдэнь, дайсад hэригшэ аа гү гэжэ, хэдышье эсээ haa, хүлhээ аршаха забдагүйгөөр хуур дээрээ наадажал hууба.

Тиигэжэ наадажа hуутарнь, өөрынхидынь ерээд, унтажа хэбтэhэн сэрэгшэдэй зэр зэмсэгыень хуряан абаад, Харлан хааниие бүхэ нойрhoонь hэреэбэд. Орон нютагаа хамгаалжа ябаhан түмэн сэрэгые толгойлогшо Халзан Малаан:

— Хэнэй хүбүүн хэн хадаа, хүн түрэлтэниием баhажа, хүн хүнэй үриие доромжолхоёо ерээбши?— гээд, мүнгэн сагаан хутагаяа ходо татан абахадань, Харлан хаан залд гэжэ унаад, мухари мухариhaap мүрэнэй эгсэ эрьеhээ уhа руу унажа хосороо гэдэг.

Харин тэрэнэй сэрэгүүд дайнда бидэниие баадхан абаашаха хүн үгы болоо, бидэниие табиит гэжэ гуйхын ехээр гуйжа, гэр бүлэдөө бусажа ажаhуугаа гэлсэгшэ.

Харин шэди ехэтэ дуунай хүсэ ээзлhэн Эрхэтэ хүбүүнэй эрэлхэг, бэрхэ байhан тухай мүнөөшье болотор үльгэр, онтохон соо хэлэгдэдэг.

Д. ДОРЖИЕВА.

Элбэг МАНЗАРОВ

ТУРЛААГ НОЁН

(б а с н и)

Бүргэд ноён үтэлhөөр
Бариба амархын мэдүүлгэ.
Алтан дэлхэйдэ түрэhөөр
Амаралтада гарахань нэгэл.
Баран шубууд сугларжа,
Баталба хуулита тогтоол.
Ьаhатай болоhыень хаража,
Налгай амаралта үгтөөл.
Харин тэрэнэй орондо
Хара турлааг олдобо.
Ноёной үндэр шэрээдэ
Нэгэн дуугаар томилогдобо.
Энэ саrhaa хойшо
Этэшын хара тайшаа
Хамтын суглаанай болон
Хаагалhaар гарана ураг
«Хүлеэжэ бү ядагты,
Хангахал байхаб баран
Хэн юундэ хэрэгтэйб?
Үшөө ямар эрилтэтэйб?
Хэлэгты, бү эшэгты,
Хэхэб мэнэ мэнэ.
Тайшаа нэрээ hанажа
Тангариг танда үгэнэб»..
Суглаан дээгүүр хаагалаад
Турлааг юушье хэнэгүй.
Үндэр ехэ тушаалhaa
Үлдүүлхэеэ мэдэнэгүй.

ЬҮНИИН ХАРАНХЫГААР...

Ойро тойрон юушье обёорхоор бэшэ, нюдэ анима шэб харанхы. Яруунын совхозой таряашад хадаhан оpoohoёо поли дээрэ хаяжархёод, амгалан сагта яашахань hэм даа гэжэ бэеэ сагааруулан хөөрэлдөөд, гэртээ ошожо, бүхэ гэдэгээр унташаhан байгаа.

...Жэнхэни амгалан байдалые мотоциклын түршэгэнөөн hэргээбэ. Үдэ-Витимэй экспедициин хүдэлмэришэн Семен Челнаков поли дээрэ үнеэгээ бэдэрбэ ха. Урдань мантайжа байhан комбайниие тэрэ, хай, үхэр гэжэ hанаагүй аабза. Хажуудань ошожо люлькэтэй мотоциклаа байлгаад, комбайнай бункер соо байhан оpoohые мэшээглэжэ оробо.

Гурбан мэшээг оpooho газаагаа асаржа буулгаhандаа hөөл омогорхоhон Челнаков «байза, саг оройшье болоо, хүн зон хуу унтаатай, үшөө нэгэ рейс, шолмые, хэжэрхихэл байна даа» гэ доод, уданшьегүй үшөө бан мэшээг оpooho аса хиба.

Поли дээрэhээ хамт гаан мэшээг оpooho hан Челнаковой унт хэбтэхэдэ, милициин гай хүдэлмэрилэгшэд луушанай халуун дээрэнь буугаа.

Гүрэнэй зөөриие h гүйгөөр хулгайлhан С наков хуулиин ёhoop дэхэ болонхой.

Ж. ЦЫДЫП

СЭНХИР ЭКРА

НЭГЭДЭХИ ПРОГРА «ОРБИТА» ХАРУУ
13.05 — шэнэ
13.10 — Үнгэтэ телев Үхибүүдтэ зорюулаг мультфильмнүүд. 13. «Здоровье» — науч пулярна программа. 14 Үнгэтэ телевидени. жэмтэ уулзалганууд». — РСФСР-эй автомоб харгы бариха, ашагл лаар министр А. А. лаев телевизор хара асуудалнуудта харю 15.20 — «Путь в С — уран hайханай ф (1-дэхи сери).
УЛААН-ҮДЭ ХАРУУ
16.50 — 17.00 — соогуур 10 минуты шалга». «Полховский дан» гэhэн киноочерк
«ОРБИТА» ХАРУУ
17.00 — «Эбдэр хани нүхэсэл». Л ССР. 19.00—«Время» формационно прог 19.30 — «В пути» — визионно уран hай фильм. 20.00 — Үнг левидени. Футболоор эй чемпионат. ЦСК «Динамо» (Тб).
УЛААН-ҮДЭ ХАРУУ
21.45 — Буряадай т дени ба радиогой орк концерт. 22.15 — «С вие ведут «Знатоки». личным» — телеви уран hайханай фильм

ТЕЛЕФОН • ТЕЛЕГРАФ • РАДИО
ХИЛЫН ГААНАҺАА

НЬЮ-ЙОРК

ЭЭЭРХЭГ ТҮРИМХЭЙ ЯБУУЛГЫЕ БУРУУШААНА

ТАСС

Вьетнамда США-гай хархис этэгээдүүдэй үйлэдэжэ байhан эээрхэг түримхэй ябуулгые буруушааhан демонстраци Урда Каролина штадтахи Чарлстон портдо болобо. «Борделон» гэжэ эсминец эндэhээ Индохитадай эрьенүүд худар шэглэн гараhан байгаа.

«Индохитадhaa США-гай сэрэгшэд арилан тонилог», «Далай дээрэhээ ДРВ-дэ зэрлиг бүдүүлигээр добтолгые болиюулха» гэhэн плакадуудые демонстрантнууд барижа ябаа. Сэрэгэй кораблиин зам хаахын тула нютагай дайнда эсэргүү эмхинүүдэй эдэбхитэд онгосонуудта hуужа, далай дээрэ гараhан байна. Тиихэдэнь тэдэнэй урдаhaa патрульна катернууд эльгээгдээ.

Эсминец дээрэ ябаhан хүнүүд демонстрантнуудай уряада харюусажа, бүлэг матросууд «Бидэ Вьетнамда дайлалдахые хүсэнэгүйбди» гэhэн ехэ лозунг дээрэ үргэhэн байгаа.

НЬЮ-ЙОРК

ГАЙХАМШАГ ОЙН ХҮНДЭЛЭЛДЭ

ТАСС

Советскэ Союзай США-дахи хани нүхэд СССР-эй байгуулагдаhаар 50 жэлэй ойе тэмдэглэн, американ ба совет арадуудай хоорондохи хани барисаа бэхижүүлхэ ябуулгануудые үргэнөөр эмхидхэхэ бэлэдхэл хэжэ байна.

Эб найрамдалай ба хани барисаанай түлөө тэмсэгшэдэй олониитын митинг Нью-Йоркын «Таун-Холл» зал соо үнгэргэхые американ-совет хани барисаанай национальна совет шиидхэбэ. Энэ митинг гурбан hайндэртэ — СССР-эй байгуулагдаhaар 50 жэлэй ойдо, Агуу ехэ Октябриин социалис революциин 55 жэлэй ойдо, Советскэ Союзай ба Холбоото Штадуудай хоорондо дипломатическа харилсаанай тогтоогдоhoop 39 жэлэй ойдо зорюулагдана гэжэ национальна соведэй гүйсэдхэхэ директор Ричард Морфорд мэдээсээ.

Иимэ митинг Сан-Франциско болохо юм.

СССР эй байгуулагдаhaар 50 жэлэй ойдо зорюулжа, 160 хуудаhатай тусхай номер бэлдэхэ гэжэ «Нью-уорлд ревью» журнал шиидээ. Советскэ Союзай олон үндэhэ яhатан тухай материалнууд энэ номерто тунхаглагдаха юм гээд журналай редактор Джессика Смит ТАСС-ай корреспондентдэ хэлэбэ. СССР тухай олон юумэ мэдэжэ абахадань энэ тусхай номер Америкын эгээлэй хүнүүдтэ туhалха, манай оронуудай хоорондохи харилсаае hайжаруулгада нүлөөлхэ байха гэжэ найдана.

ВАШИНГТОН

СОВЕТ-АМЕРИКАН ХЭЛСЭЭНҮҮДТЭ ГАР ТАВИГДАВА

ТАСС

Байгша оной май hарада США-гай президенттэй совет хүтэлбэрилэгшэдэй хөөрэлдөөнүүдые хэжэ, үгээ ойлголсоhоной үндэhөөр тогтоогдоhон совет-американ худалдаа наймаанай комиссиин хоёрдохи сесси октябриин 12-hoo 18 хүрэтэр Вашингтондо болобо.

США-гай худалдаа наймаанай министр П. Питерсонэй хүтэлбэри доро тус сесси хүдэлмэрилөө. СССР-эй гадаадын худалдаа наймаанай министр Н. С. Патоличев совет правительственна делегациие толгойлбо.

Хөөрэлдөөнүүд дүүрэжэ, худалдаа наймаан тухай хэлсээндэ, ленд-лизын талаар тоосоое эсэслэн шиидхэхэ тухай хэлсээндэ, урьhа зээлеэр юумэ абалсаха тухай хэлсээндэ гар табигдаа.

Далай дээгүүр ашаа зөөлтын зарим асуудалнуудаар хэгдэhэн хэлсээндэ мүн лэ гар табигдаба. Хоёр талын правительственна тусхай делегацинууд тус асуудалнуудаар хөөрэлдөөнүүдые хэhэн байна.

Эдэ хэлсээнүүд КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй, США-гай президент Р. Никсонэй байгша оной май соо Москвада гар табиhан «Совет Социалис Республиканууудай Союзай ба Америкын Холбоото Штадуудай хоорондохи харилсаанай гол гурим» гэhэн хамтын документhээ үндэhэтэй, хоёр талын харилсаае бэхижүүлхэ шухала нүхэсэл болоно.

ХАНОЙ

ДРВ-дэ БУУДАГДАН УНАГААГДАБА

ТАСС

Октябриин 17-ной hүни американ «Ф-111» түхэлэй истребитель - бомбардировщик ДРВ-гэй газар нютагуудые бомбодохоор hэдэн добтолходонь, патриодууд буудажа унагааhан байна. Тиигэжэ ДРВ-дэ буудагдан унагаагдаhан США-гай самолеудуудай тоо 4 мянга болоо гэжэ Вьетнамай информационно агентство мэдээсэнэ. Октябриин 17-до ДРВ-гэй зенитчигүүд американ үшөө хоёр самолет буудажа унагаагаа.

САНТЬЯГО

ЧИЛИИН КОМПАРТИИН ЦК-гай ПОЛИТКОМИССИИН МЭДҮҮЛГЭ

ТАСС

Орон доторхи байдал тухай Чилиин Компартиин ЦК-гай политкомиссиин мэдүүлгэ эндэ тунхаглагдаба. Хариин гүрэнүүдhээ уг унгитай, тухиралгатай хорото үгэсөөн Чилидэ харшаар хэгдэжэ байна гэжэ тэрээн дотор тэмдэглэгдэнэ. Американ империализм Чилиие хорото зорилгоор хүреэлэн хашажа захалба гэжэ энэ документ соо хэлэгдэнэ.

С. Альендиин хүтэлбэрилдэг Арадай нэгэдэлэй конституционно правительствые унагааха гэжэ хархис хүсэнүүд оролдоно.

Арадай нэгэдэлэй правительствала Чилиин арад шууд дэмжэнэ, орон доторoo граждан дай үүдхүүлхэгүй байха гэжэ мэдүүлгэ дотор тэмдэглэгдэнэ.

ВАРШАВА

ПОРП-ын ЦК-гай ПОЛИТБЮРОГОЙ ЗАСЕДАНИ

ТАСС

Польшын Нэгэдэмэл хүдэлмэришэнэй партиин ЦК-гай Политбюрогой заседани эндэ боложо, кадрнуудые бэлдэхэ хэрэг саашадань hайжаруулха, хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй шадабари мэргэжэл дээшэлүүлхэ тухай тогтоол баталан абаа. Мүнөө хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд суртал бодолой хүдэлмэреэ зүбөөр эмхидхэхэ, түгэс эрдэмтэй, юумэ hайн мэдэхэ, ажал хэрэгээ бүтэмжэтэй, тоти мэргэнээр ябуулха ёhотой. Тиигэбэлнь, ПОРП-ын VI съездээр хараалагдаhан программа амжалтатайгаар бэелүүлэгдэхэ.

НЬЮ-ЙОРК

БУРУУШААЛАЙ ДЕМОНСТРАЦИ

ТАСС

Дүтын Зүүн зүгтэ Израилиин баримталан бэелүүлдэг ээрхэг түримхэй политика, США-гай зүгhөө тэрэниие өөгшөөн дэмжэдэг ябадал буруушааhан демонстраци Нью-Йоркдо болобо. «Дайнда, хашалта харшалалтада эсэргүүсэн тэмсэдэг залуушуул» гэhэн түрүү үзэлэй эмхиин үүсхэлээр хэдэн зуугаад хүн демонстрацида гараhан байна. «Вьетнамдахи дайнай ветеранууд дайе буруушаан тэмсэнэ» гэжэ эмхиин, США-да hурадаг араб студентнэрэй эмхинүүдэй түлөөлэгшэд демонстрацида хабаадалсаба.

ПАРИЖ

Барселоной хүдэлмэрашэдэй буhалгаан

ТАСС

Испаниин Барселон хотодохи «Сеат» гэжэ автомобиль бүтээдэг заводой 8 мянган хүдэлмэришэд богони болзорой буhалгаа хэбэ. Эндэхи хүдэлмэришэд ажаллаха арга боломжыень hайжаруулха эрилтэ предприятиин эзэдэй урда табина.

ВАШИНГТОН

4,7 миллион хүдэлмэригүйшүүл

ТАСС

Холбоото Штадуудай олон миллион хүн зон хүдэлмэригүй дээрэhээ үгытэй ядуу hууна. Сентябрь hарада абтаhан статистическэ hүүлшын мэдээнэй ёhoop, США-гай ажаллаха аргатай бүхы хүн зоной 5,5 процентнь хүдэлмэригүй байhaap. Тиигэжэ Холбоото Штадуудта хүдэлмэригүйшүүлэй тоо 4,7 миллиондо хүрэбэ.

НЬЮ-ЙОРК

Автомобиль бүтээгшэдэй тэмсэл

ТАСС

Холбоото Штадуудтахи «Дженерал моторс» гэдэг концерндэ хабаатай автомобиль бүтээдэг заводуудай 14,5 мянган хүдэлмэришэд буhалгаа соносхобо. Энэ корпорациин Сент-Луис (Миссури штат), Мансфилд (Огайо штат), Доравилл (Джорджи штат) хотонууд тахи гурбан предприятиин хүдэлмэри зогсоогдоо.

ПРАГА

АХА ДҮҮ ОРОНОЙ АМЖАЛТАНУУД

ТАСС

Байгша оной түрүүшын гурбан кварталай турша соо Чехословакиин экономико ехээр хүгжэнэ гэжэ ЧССР-эй Федеральна статистическэ соведэй эндэ тунхаглаhан мэдээсэл дотор хэлэгдэнэ. Энэ жэлэй юhэ hарын турша соо бүхы үйлэдбэриин хэмжээн, нёдондо жэлэй энэ үеынхитэй сасуулхада, 4,8 процентээр дээшэлhэн байна. Промышленностиин олохон түрүү hалбаринууд түсэбтэ даабаряа нилээд үлүүлэо. Электрын элшэ хүсэ — 9,7 процентээр, химическэ ба нефть болбо. оруулдаг промышленностиин продукци 11 процентээр ургаа.

БЕЙРУТ

Израиль сэрэгүүдээ татана

ТАСС

Ливан Израиль хоёрой хоорондын хилэ дээрэхи байдал шахардуу байhaap. «Аль-Хайят» газетын мэдээсэлэнэй ёhoop, hүүлэй үдэрнүүдтэ Израилиин зэбсэгтэ хүсэнүүд Ливанай хилэ худар татагдажа байна. Израилиин сэрэгэй хэдэн арбаад ашаанай машинанууд, бронетранспортёрнууд иишэ ерээ.

Израилиин авиаци Ливанай агаарай дайда руу хэдэ дахин нэбтэрэн оробо.

ПРАВДА БУРЯТ

Нэгэдэхи хууд «Республикын үйлэд хүсэнүүдые саашадань жөөхэ» — КПСС-эй мой VI пленумэй тос КПСС-эй обкомой Нэ секретарь нүхэр А. У. говой элидхэлhээ ниинь).

Хоёрдохи, гурбадахи даhануудта. КПСС-эй пленумэй тоосоон.

Гурбадахи хууд «Залира, замай залуу —Л. Браницкаягай «Ивалгын талын ... лэй хүшөө» гэhэн П. ших гэгшын корресп ци. Хилын саанахи

Редакторай орлог М. Н. НИМАЕВ

● «БУРЯАД ҮНЭН» ● 1972 оной октябриин 21. ● 4-дэхи хуудаhан ● Типография управления по делам издательства, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР Н-04589. Заказ № 1